

Täysistunto

Tiistai 29.5.2018 klo 14.01—15.58

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 68/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan. — Ministeri Lindström, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 **Työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen laiksi kilpailulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Tämä esitys tehostaa kilpailurajoitusten ja kilpailuneutraaliteetin valvontaa. Tällä esityksellä turvataan siten osaltaan taloudellista toimintaa harjoittavien tahojen tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja markkinoiden kilpailullisuutta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pääasiassa kilpailulakia. Muutokset tehostavat ja selventävät tiettyjä Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltaan, menettelyyn ja tiedonsaantiin liittyviä säännöksiä. Muutokset liittyvät muun muassa viraston tekemiin tarkastuksiin, eri tahojen tietojenantovelvollisuuteen virastolle ja tietojen vaihtoon viranomaisten välillä. Lisäksi kilpailulain neutraliteettisäännöksiin ehdotetaan lisättäväksi kirjanpidon eriyttämissäännös. Kirjanpidon eriyttämissäännöksen mukaan kunnan, kuntayhtymän, maakunnan, valtion tai niiden määräysvaltaan kuuluvan yksikön tulee pitää taloudellisesta toiminnastaan erillistä kirjanpitoa. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehokas markkinaperusteisen hinnoittelun valvonta tilanteessa, jossa julkinen taho tai sen määräysvallassa oleva yksikkö harjoittaa sekä kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa että muuta toimintaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös yhtä harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain säännöstä ja yhtä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain säännöstä siten, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston tiedonsaanti toiselta viranomaiselta tehostuisi. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, mutta kirjanpidon eriyttämisvelvollisuutta koskeva säännös ja tulevia maakuntia koskevat muutokset tulisivat voimaan vuoden 2020 alusta.

14.05 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa rouva puhemies! Kilpailulain ynnä muun muutosesityks perustuu kansalliseen muutostarpeeseen. Kilpailulakia muutetaan kahdessa vaiheessa. Nyt esitettävä muutos on niistä ensimmäinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pääasiassa kilpailulakia mutta myös Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain pykälää sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain pykälää, ja esityksen tarkoituksena on tehostaa kilpailun rajoitusten ja kilpailuneutraliteetin valvontaa. Tällöin turvataan osaltaan taloudellista toimintaa harjoittavien tahojen tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja markkinoiden kilpailullisuutta, kuten ministeri juuri totesi.

Esityksen taloudelliset vaikutukset ovat pääosin välillisiä. Suorat sääntelykustannukset kohdistuvat lähinnä vain kilpailutilanteessa markkinoilla toimiviin julkisyhteisöjen yksiköihin, joiden tulee eriyttää kirjanpitoonsa. Kilpailulain aiheuttama sääntelytaakka on kuitenkin lopulta pieni, kun kilpailulain voimaantulo synkronoidaan muun muassa maakuntalakiesityksen ja tulevan kuntalain vastaavien säännösten voimaantulon kanssa. Kansantalouden tehokkuuden näkökulmasta ehdotusten hyötyjen arvioidaan olevan selvästi suuremmat kuin haitat. Pidän esitystä tarpeellisena.

14.07 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kilpailulain muutos on varmasti perusteltu joiltakin osin, mutta tässä yhteydessä ymmärtääkseni sen ainoa syy ovat tänne tulevat maakuntalainsäädäntöön vaikuttavat muutokset, ja aikataulun osalta on tässä yhä edelleen se ajatus, että maakunnat olisivat vuonna 2020 olemassa.

Kun luki lauantaina Helsingin Sanomia, niin ehkä se linja on selvä, miksi tämä laki tarvitaan. Kun on kerran oikeistolaisin hallitus pitkään aikaan, niin se näkyy ja tuntuu. Myöskin markkinaehtoistetaan kaikki normaalit ihmisille kuuluvat palvelut. [Olavi Ala-Nissilä: Niinkö?] Muun muassa perustuslain 19 §:n mukaan kansalaisten perusoikeus on saada hoitoa, turvaa sekä sosiaali- että terveydenhuollon puolelta ja on samalla myös edistettävä väestön terveyttä. Tämä on siis julkisen vallan tehtävä ja velvollisuus, ei markkinoiden vaan julkisen vallan tehtävä ja velvollisuus. [Markku Rossi: Siihen tarvitaan sote-uudistus!] Siitä syystä en ymmärrä vielä, miksi on erotettava järjestäjä ja tuottaja. Ainoastaan ymmärrän sen syyn tähän markkinaehtoiseen malliin: jos halutaan luvata yrityksille se 5,3 miljardia eroa, niin on tämä se keino saada se valinnanvapauden kautta tai henkilökohtaisen budjetin tai asiakaseteleiden kautta. Ei ole mitään järkeä laittaa yrityksiä ja julkista puolta — joka tällä hetkellä on siis kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto — samalle viivalle, kun kuitenkin on julkisen vallan velvollisuus hoitaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu kaikille tasa-arvoisesti, ne yritykset eivät missään tapauksessa hoida sitä tasa-arvoisesti.

Sitten toinen näkökulma tähän on julkisen puolen asettaminen samalle viivalle ja tässäkin tapauksessa tämä samanlainen raportointi. Raportointi voi kyllä toteutua, joskin se tuo tietenkin julkiselle puolelle lisää hallintoa ja lisää byrokratiaa. Mutta asetelma ei myöskään ole kovin yksinkertainen. Me tiedämme, että kuntapuolella esimerkiksi eläkemaksut ovat jo tällä hetkellä aivan eri tasolla kuin yksityisellä puolella. Me tiedämme, että julkisella puolella kiinteistöt ja ict muun muassa on sidottu aika pitkäksi aikaa, moniksi vuosiksi. Me tiedämme, että julkisella puolella on haluttu pitää kiinni henkilöstöstä ja sitä henkilöstöä on riittävästi verrattuna moniin yksityisiin puoliin. Tästä syystä asettaminen samalle viivalle ei toteudu, ja sen takia tämä koko lähtökohta, minkä takia tämäkin kilpailulain uudistus tehdään, on aivan kiero — ei ole ollenkaan niin, että se palvelisi ihmisten parempia palveluita, vaan se palvelee yrityksiä. Ei ole kyse taloudellisesta toiminnasta, kun puhutaan ihmisten perusoikeuksista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

Sitten tämä vetoaminen tässäkin lakiesityksessä siihen, että laatu paranee: On tullut väitöskirjatuotos siitä, että Kelan maksamana on ollut palveluseleiden päässä palveluita, joista ihmiset ovat siis valinneet — mielikuvien perusteella, niin kuin tässäkin lakiesityksessä tullaan tekemään — ja laatu on heikentynyt eikä parantunut näissä tapauksissa, jotenka kun on se versio siitä, että yksityistetään, markkinaehtoistetaan, luvataan yrityksille se yli 5,3 miljardia rahaa, niin siitäkin huolimatta meillä on riski, että rahat eivät riitä ja palveluiden laatu heikkenee.

Missään tapauksessa tätä esitystä kokonaisuudessaan tämän soten osalta ei pidä hyväksyä.

14.11 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lähetekeskustelun yhteydessä kilpailulain muuttamisesta kysyisin, kun ministerikin on itse paikalla: Nyt myllätään oikein isolla kädellä, edustaja Paateron hyvään puheenvuoroon viitaten, sosiaali- ja terveystalouksissa julkisen ja yksityisen rajapintaa ja kilpailulailla muutetaan rakenteita isolla tavalla. Tähän hallituksen esitykseen sisältyy myös arvioita näiden harmaan talouden torjuntaan liittyvien tavoitteiden saavuttamisesta. Miten ministeri näkee, missä asennossa tämä hallituksen esitys on niitä isoja tavoitteita saavuttaakseen, että harmaan talouden torjunnan osalta pystyttäisiin entistä enemmän torjumaan epätervettä kilpailua, epäreiluja tarjous- tai muita kilpailuita tai sitä kätettyä taloutta, jotta erilaisten Panaman papereiden ja muiden osoittamalla tavalla veroparatiisiyhtiöiden kautta tapahtuva talouden kierrättäminen saataisiin tässä yhteiskunnassa päättymään? Tietenkin tähän kysymykseen on piilotettu pieni huoli siitä, että nämä esitykset ja konkreettiset toimet harmaan talouden torjumiseksi jäävät puuttumaan samaan aikaan kun hallitus esittää valtavan isoa uudistusta, jolla tätä kilpailuympäristöä uudelleen rakennettaisiin. Miten ministeri näkee, meneekö hallitus tavoitteitaan karkuun vai tavoitteitaan kohti?

14.13 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin muistuttaa ja nostattaa esille sen, että kyllä tässä tuntuu siltä, että yhtenä tarkoituksena on nimenomaisesti voiton maksimointi ihmisen terveydellä taikka hoidon ja hoivan tarpeella. Ihan käytännön esimerkkinä voin kertoa meiltä Vaasasta: Meillä on tämä tehostetun palvelun hoitajamitoitus. Meillä on tehostettua palvelua kaiken kaikkiaan 12 taloa, joista puolet ovat julkisen puolen taloja ja toinen puoli yksityisiä taloja. Julkisella puolella hoitajamitoitus on 0,65 hoitajaa, ja julkisella puolella sanotaan, että enemmän tarvittaisiin. Se johtuu siitä, että siellä on poissaoloja, ja jos yksikin ihminen on pois, niin systeemi horjahtaa ja on vaikea saada ammattitaitoisia väkeä sitten nopeasti paikalle. Sen sijaan yksityisellä puolella hoitajamitoitus lähtee, toki avin antamin luvun, 0,5:stä. Se on aikamoinen heikennys. Onko tämä nyt se, arvoisa ministeri, mitä me tulemme sitten odottamaan tulevaisuudessa, jos tällä tavalla jaetaan asiat yksityiselle puolelle ja julkiselle puolelle, että sitten palvelun laatua yksinkertaisesti lasketaan, koska saadaan parempi kate omalle toiminnalle? Tämä on se asia, josta kannan suurta huolta, ja haluaisin, että tällaiset asiat pystyttäisiin estämään.

14.14 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin herkällä korvalla edustaja Paateron hyvin asiantuntevaa puhetta siitä, kuinka julkinen terveydenhuolto ja yksityinen ovat tässä tapauksessa kilpailulainsäädännön alla ja hyvin tarkkaan verrattavissa. Tulee vaan mieleen, kuinka Kotkan kaupunki myi omistamansa työterveyshuollon yksityiselle. Oliko siinäkin sama tilanne, että haluttiin huonontaa työterveyshuollon palveluja ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

rahastaa Kotkan kaupungille merkittävä määrä tuloja kunnan taloutta paikkaamaan? Tämä oli mielenkiintoinen näkökulma, ja arvostan kovasti edustaja Paateron asiantuntemusta.

14.15 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja, ja on esitetty muun muassa edustaja Paateron toimesta erittäin aiheellisia huolia ja tultu johtopäätökseen, että tätä ei tulisi tällaisena hyväksyä. Puhemies, kyllä tässä tilanteessa pitää nyt ihan aidosti avata silmät ja nähdä, missä tilanteessa tänä päivänä olemme ylipäättään koko tämän sote-uudistuksen, sote-sopan, keskellä. Tämä tilanne horjuu koko ajan, ja oikeastaan jo viime viikolla käytännössä katsoen koko sotelta vedettiin matto alta, kun kerta kaikkiaan kävi ilmi se, että tarvittavat kustannukset eivät ole tiedossa, aiottu säästö voi olla yhtä lailla toisin päin, eli kustannukset saattavat nousta. Tässä on koko ajan ollut suuri epäily tietynlaisesta kerman kuorinnan mahdollistamisesta ja tämän päivän teemasta eli siitä, että halutaan luoda firmoille mahdollisuus tuottaa voittoa, ja siinä kyllä sitten helposti ihmisen terveys jää toissijaiseksi, mikä on täysin väärin.

Minusta nyt kyllä voisi käydä tässäkin salissa hieman keskustelua tästä. Kansalaiset ovat todella ihmeissään tänä päivänä, missä soten kanssa mennään. Koko viikonloppu jälleen kerran käytiin spekulatiota siitä, miten tämä kaikki tulee päättymään. Minä kyllä toivoisin, kun eduskunnan arvovallastakin puhutaan, että hallituspuolueet vielä kerran harkitsivat, voidaanko tällainen uudistus viedä väen vängällä erilaisten menettelyjen kautta maaliin tässä tilanteessa, kun tiedämme, että kustannukset nousevat, eriarvoistuminen lisääntyy ja kaiken kaikkiaan meillä on valtavia riskejä ja harmaita pilviä taivaalla.

14.17 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Paatero käytti hyvin painokkaan ja huolellisen puheenvuoron, ja kyllä hänen sanomansa on syytä ottaa myös täällä vakavasti. Ne ovat erittäin isoja asioita ja koskevat siis koko Suomen tulevaisuutta ja tuhansien ihmisten käytännön työtä. Tällä lainsäädännöllähän on yhteys eduskunnassa parhailaan käsittelyssä olevaan sote-lainsäädäntöön, ja tämä ilmeisesti on ollut yksi tämän ehdotuksen antamisen lähtökohtakin, että siinä ennakoidaan tätä sote-lainsäädännön tulevaisuutta.

Yhdyn tässä edustaja Viitanen huoleen siitä, että nyt on kyllä vaikea pysyä ihan kärryillä, mitä tässä sote-asiassa ollaan aidosti tekemässä. Viime päivien julkisten puheenvuorojen pohjalta kiinnitin huomiota siihen, että varapääministeri, valtiovarainministeri Orpo käytti lauantaina puheenvuoron, jossa hän sanoi, että ei olekaan selvää, että kokoomuksen eduskuntaryhmä tulee hyväksymään tätä sote-kokonaisuutta. On selvää, että jos näin vahvalta pallilta käytetään tällainen puheenvuoro, niin kyllä se nyt tietysti laittaa miettimään, että mitäs työtä täällä tehdään, jos toinen hallituspuolue on jo miettimässä koko sotelainsäädännön eteenpäinviemistä. Se oli erittäin kova puheenvuoro, ja toivoisin, että hallitus nopeasti nyt selkiinnyttäisi tämän sote-asian omalta osaltaan: viekö se tätä uudistusta eteenpäin, ja onko niin, että jos perustuslakivaliokunta edellyttää perustuslain pohjalta muutoksia, niin ne täällä tehdään, vai onko niin, että jos perustuslakia pitäisi täällä noudattaa, niin sen tuloksena on, että tätä ei viedäkään sitten eteenpäin? On selkeyttävän puheenvuoron aika, ja katson tässä nyt erityisesti läsnä olevia kokoomuslaisia, joilla odotan olevan asiaan liittyvää sisäpiirin tietoutta. Toivon, että se jaettaisiin koko salille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

14.19 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun aikanaan Suomi liittyi Euroopan unioniin, silloinhan me valitsimme tämän tien, että me elämme avoimessa yhteiskunnassa ja myös tällaista kilpailua ja normaalia vapaata kauppaa tulee sallia ja edistää.

Edustaja Pakkanen käytti äsken vahvan puheenvuoron, jossa hän kertoi, että edustaja Paateron kotikaupunki on ulkoistanut tämän työterveyshuollon ja ilmeisesti havainnut tämän asian hyväksi ja osallistunut tällä keinoin tähän vapaan maailman menoon. [Sirpa Paatero pyytää vastauspuheenvuoroa] Edustaja Paaterolla ilmeisesti on näkemys se, että maailma ei mene eteenpäin, ja sitä, mitä ennen oli, ei välttämättä tänään enää ole. Mutta se on syytä muistaa kuitenkin sote-uudistuksessakin, muissakin uudistuksissa, että julkisella vallalla on velvoite, kun moni tässä oli huolissaan, miten terveyspalveluiden tässä maassa käy. Perustuslain 19 §:n 3 momentti sanoo edelleen — ja tämänkin istuntokauden jälkeen on voimassa edelleen se pykälä — että julkisen vallan on turvattava ne palvelut kaikille ja sillä sipuli. Se, että maailma kaatuisi päälle, ei pidä paikkaansa.

Jo tänä päivänä hyvin moni suomalainen käyttää totta kai julkisia palveluita mutta sitten sitä täydennetään yksityisiltä ostetuilla palveluilla, käy vaikka hammaslääkäriissä taikka ortopedillä, tai jotain vastaavaa terveyspalvelua käytetään. Suurin osa suomalaisista työssä käyvistä käy työterveyshuollossa, joka järjestetään yksityisten yritysten kautta. Työnantajat ovat ostaneet näitä palveluita yksityisiltä työterveyspalveluja tarjoavilta yrityksiltä. Yli puolet tilastojen mukaan menee tätä kautta. Jos me tässä nyt rupeamme mörköjä pelkäämään, niin ei se mörkö tästä ainakaan löydy — kerran edustaja Paaterokaan ei sitä pelkää, kun yksityistämistä on tehty sujuvasti. [Mika Kari: Kyllä Hoskosta tässä pelätään!]

14.20 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kilpailuhan on hyväksi kaikille, jos se toimii reilulla pohjalla ja hyvällä lainsäädännöllä. Mutta sikäli, kun tämäkin lainsäädäntö liittyy olennaisesti tähän sote- ja maakuntauudistukseen, haluaisin kysyä ministeriltä: kun esimerkiksi omassa maakunnassani on alustavien laskelmien pohjalta luvassa 600 miljoonaa euroa ja kun sosiaali- ja terveyssektori vie 95 prosenttia budjettirahoista, miten me kykenemme ylläpitämään kasvupalveluja sillä 5 prosentilla? Siis Pohjanmaan maakunta menettää muistaakseni 46 euroa per asukas, kun taas pieni Keski-Pohjanmaan maakunta menettää 230 euroa per asukas per vuosi. Eikös tämä tarkoita sitä, että palvelut heikkenevät, ja kykenemmekö me oikeasti sitten näin niukilla varoilla ylläpitämään kasvupalveluja?

14.21 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen, kyllä tässä salissa meillä täytyy olla institutionaalista itsekunnioitusta siinä tavassa, jolla me puhuttelemme meidän kollegoitamme. Minun mielestä teidän tapanne viitata edustaja Paateroon oli hyvin asiaton, ja toivoisi, että kun me olemme näin tärkeiden asioiden äärellä, niin pitäytyisimme faktoissa emmekä tekisi sellaisia tulkintoja, joilla yritämme tahallisesti mustamaalata tai häpäistä täällä istuvia edustajia. Me olemme kaikki kansan tänne valitsemia, ja se, että täällä haukutaan toisia ja väärin tulkitaan sillä tavalla kuin te teitte, se on hyvin asiantonta.

Huoli siitä, riittävätkö rahat kasvupalveluihin, arvoisa puhemies, on täysin perusteltu. Nyt jos katsomme, mitä esimerkiksi soten puolella rahoitusmekanismit mahdollistavat, niin tämän päivän Helsingin Sanomissa oli hyvin kuvaava juttu, joka kertoi Eksoten tilanteesta. Täällä Marja-Liisa Vesterinen, yksi Eksoten johtajista, toteaa, että Eksote eroaa hallituksen sote-mallista. Hän pelkää valinnanvapauden rapauttavan palveluketjun yhtenäis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

syyttä ja pitää 0,9 prosentin menokehitystä myös Etelä-Karjalalle liian ankarana. Ja sitten se lopputulema — hän toteaa: ”Jos siihen mennään, edessä on väistämättä palveluverkon karsiminen.”

Me olemme todella tärkeiden asioiden äärellä täällä salissa, ja pyytäisin, että meidän institutionaalinen itsekunnioituksemme vaatisi meitä kuuntelemaan asiantuntijoita ja tekemään päätöksiä nimenomaan asiantuntijoiden näkemyksiin perustuen.

14.23 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Moni meistä varmaan kuunteli pääministerin haastattelutuntia, jossa käsiteltiin sosiaali- ja terveyshuollon uudistusta, maakuntahallinnon uudistusta. Siinä pääministeri minusta hyvin rauhallisesti ja asiallisesti selitti, mikä on uudistuksen tavoite, missä siinä mennään, miten saadaan tuloksia ja tuottavuutta aikaan. On tärkeää, että Suomessa pystytään uudistamaan. Julkinen sektori tietenkin johtaa, mutta yksityinen sektori voi olla palvelujen tuottamisessa mukana.

Kyllä minä, puhemies, näen tärkeänä, kun Suomi ei ole mikään Italia sentään, että meillä pystytään 10 vuodessa tekemään sellainen terveyden- ja sosiaalihuollon uudistus, niin kuin on tässä pitkään ponnisteltu, viemään tämä uudistus satamaan. Se on suuri riski ilman muuta, että me emme pysty etenemään tässä asiassa.

14.24 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä minä kunnioitan tietenkin sitä, että edustaja Ala-Nissilä loputtomiin haluaa uskoa siihen, että sotesta vielä hyvä seuraa ja säästöjä syntyy. Valitettavasti vain on niin, että esimerkiksi valtiovarainvaliokunta omassa lausunnossaan antoi murskatuomion käytännössä katsoen myös hallituspuolueiden allekirjoittamana sen suhteen, että nämä kustannukset ovat hyvin riskillä käsiin tulla, jos näin voi sanoa.

Mutta, puhemies, täällä haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että aiemmassa puheenvuorossaan edustaja Heinäluoma hyvin viittasi tähän viikonlopun puheenvuoroon, joka tuli valtiovarainministeri Orpolta ja sitä kautta kokoomuksesta ja joka todella hieman antoi vihjata sen suuntaisesti, että jotain epävarmuutta on ilmassa. Samoin kuin täällä moni muu kiinnostuin asiasta ja seurasin kyllä tarkkaan spekulointia ja muuta, mitä julkisuudessa asian suhteen oli. Kuuntelin myös pääministerin kyselytunnin, jossa hän hyvin verkkaiseen tahtiin kertoi, että ei mitään hätää ja nokosiakin ollaan otettu. Mutta käytännössä katsoen minä itse tekisin sen tulkinnan, että tuskin kulissien takana kuitenkaan ihan näin rauhallisissa tunnelmissa mennään, jos uskallan arvata.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että kun täällä nyt sanottiin, että erityisesti kokoomuslaiset voisivat vähän avata tätä tilannetta, että se tulisi tarpeeseen, niin näen täällä nyt täsmälleen saman ilmiön kuin viime viikolla, kun me käsittelimme soten vuoksi muutettavaa rikoslakia. Täällä oppositio käytti yli 20 puheenvuoroa vain opposition voimin, ja täällä ei yksikään hallituspuolue halunnut vastata näihin kysymyksiin tai ottaa osaa keskusteluun. Nyt täällä on todellakin sitten paikalla hallituspuolueiden edustaja ja myös kokoomuksen edustaja, niin että toivoisin, että voisitte hieman selventää meille, missä tässä kysymyksessä tänä päivänä mennään.

14.26 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Suoraan kilpailulakiin liittyen tämä liittyy myöskin tähän hankintalakiin, joka tulee aiheuttamaan niin työterveyshuollon kuin monien muidenkin tukipalveluiden osalta suuria ongelmia tässä sote-uudistuksessa siitä johtuen, kun se 5 prosentin raja ulosmyyntiin tulee rapauttamaan lähestulkoon kaikki kun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

nalliset työterveyshuollot niin kuin monet muutkin näistä tukipalveluista, koska niitä ei siten sieltä kunnilta voida myydä sille maakunnalle muun muassa eikä niille yrityksille eikä muille, jotka toteuttavat sitten näitä käsitteitä.

Sen takia en yhtään ihmettele, että tässä tapahtuu näitten kiinteistöjen osalta tällä hetkellä ulkoistuksia, koska luottamus siihen hallitukseen, että tämä koko sote mitenkään turvaisi julkisia kiinteistöjä, on sellainen, että ei voida tällä hetkellä olla varmoja. Sen takia varmaan iso kysymys leijuu koko ajan tässä salissa, kun nyt tänäänkin tulee taas yksi uusi laki, joka suoraan koskettaa tämän julkisen puolen raportointivelvollisuutta uudella tavalla johtuen tästä maakunta- ja sote-uudistuksesta: kuinka uskotte, ministeri, vielä, että näitä lakeja kannattaa tuoda tänne, jos ei tämä koko sote tästä välttämättä enää etene?

14.28 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puheenjohtaja! Todellakin tämä lakihan osaltaan perustuu siihen oletukseen, että hallituksen sote-lainsäädäntö tulee eduskunnassa hyväksytyä, ja ikään kuin tällä esityksellä hallitus ennakoi tätä sote-lainsäädännön mukanaan tuomaa uutta tilannetta ja tätä valinnanvapauslainsäädäntöä. Nyt kuitenkin tiedetään, että tässä on aika huomattavia epävarmuustekijöitä olemassa, ja pitäisin suotavana, että eduskunnalle kerrottaisiin, mikä on tämän ison sote-uudistuksen tilanne.

Vanhastaan tiedämme, että kun kokoomuksessa tulee vaikea paikka ja tulee hämminkiä, niin ainut, jolta asia selviää, on edustaja Zyskowicz, ja sen takia iloitsenkin, että hän tuli saliin. [Ben Zyskowicz: Turha provosoida!] Luotan siihen, että hän kertoo eduskunnalle, mitä kokoomus aikoo tässä sote-asiassa tehdä. Onko kokoomus sitoutunut tämän sotelainsäädännön eteenpäinvientiin samalla tavalla kuin pääministeri ilmoitti, että nämä perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset tullaan täällä tekemään ja tämä uudistus vietään eteenpäin, vai onko tilanne niin kuin pääministerin sijainen, kokoomuksen puheenjohtaja, valtiovarainministeri Orpo sanoi, että kokoomuksen eduskuntaryhmä joutuu arvioimaan, täyttääkö tämä uudistus enää niitä tavoitteita, joita kokoomuksella on tälle uudistukselle ollut? Tämä kysymys on aika olennainen ja mielestäni kohtuullisen kohtuullinen. Kun lainsäädäntöä tehdään, olisi hyvä kertoa myös eduskunnalle, ovatko aikaisemmat sitoumukset voimassa. Nytkin katson lupaavasti edustaja Zyskowiczia, joka jo teroittaa kynäänsä siellä, ja uskon, että sieltä tulee ymmärrettävä vastaus, niin kuin häneltä aina tulee.

Puhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa ministeri Lindströmin puheenvuoro, olkaa hyvä, 3 minuuttia.

14.29 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Jos lähdetään nyt tästä vähän hämmäntävästä keskustelusta siitä, miksi tuoda lakiesityksiä eduskuntaan näin epävarmassa tilanteessa: näitähän tuodaan tänne sen takia, että — ainakin minä uskon — sote menee maaliin. Jos me emme toisi, niin sittenpähan se vasta olisi kummallinen tilanne, me epäilisimme itse itseämme. Siitä lähdetään.

Jos nyt ensinnäkin lähdetään tästä, minkä takia tämä kilpailulain muutosesitys on tänne tuotu, niin tämä perustuu kansalliseen muutostarpeeseen. Sen taustalla ovat Kilpailu- ja kuluttajaviraston havainnot kilpailuvalvonnan tehostamis- ja selkeyttämistarpeesta sekä tämän lisäksi kansallisen kilpailulakityöryhmän työ. Tämä on taustalla. No, näillä kilpailusäännöillä on myös EU-taustaa, ja tällä kilpailulain muuttamisella on liityntää myös tuonne EU-lainsäädäntöön ja jäsenmaiden säännöksiin yhteisiin suosituksiin, ja lakia muutetaan kahdessa vaiheessa. Tämä nyt esitettävä muutos on ensimmäinen näistä vaiheista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

Toisessa vaiheessa kilpailulakia muutetaan kansallisten kilpailuviranomaisten täytäntöönpanoa, itsenäisyyttä ja resursseja koskevan direktiivin perusteella. No tämä on vielä trilogivaiheessa ja se hyväksyttäneen ennen elokuuta. Siitä sitten varmaan myöhemmin lisää.

Ne keskeisimmät muutosehdotukset:

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tekemät tarkastukset, muun muassa niin sanottu jatkettu tarkastus väliaikaisiin kopioihin virastolla, ja tarkastusoikeuden riippumattomuus siitä, mihin tieto on tallennettu — näistä on kolmessa pykälässä kirjoitettu.

Tehokkaampi tietojenvaihto viranomaisten välillä: Silloin me tulemme tähän harmaan talouden kysymykseen, mistä edustaja Kari kyseli. Mielestäni hallitus on menossa nimenomaan oikeaan suuntaan, koska tästä lähin KKV voisi luovuttaa tietoa useammille viranomaisille ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeutta saada tietoja muilta viranomaisilta selvennetään. Minun mielestäni tämä on kyllä ihan oikeaan suuntaan menemistä. Sen lisäksi KKV:lle velvoitteidenhoitoselvitys Harmaan talouden selvitysyksiköltä ja verotustietoja Verohallinnolta. Nämä ovat mielestäni erittäin hyviä asioita.

Sitten on kilpailulain neutraliteettisäännöksiin uusi kirjanpidon eriyttämisvelvollisuutta koskeva säännös, jota tuossa esittelypuheenvuorossani sivusin, jonka mukaan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan kunnan, kuntayhtymän, maakunnan, valtion tai niiden määräysvaltaan kuuluvan yksikön tulee pitää erillistä kirjanpitoa taloudellisesta toiminnastaan. Tähän säännökseen sisältyy myös uhkasakkomahdollisuus. Tämä eriyttämissäännös on esityksen merkityksellisin säännös.

Jatketaan keskustelua, ja vastailen sitten kysymyksiin siltä osin kuin kilpailulakia sivutaan.

Puhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään puhujalistalle.

14.32 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suuresti arvostamani edustaja Paatero, jos kerran on Kotkan kaupunki tällaisen päätöksen tehnyt, niin ei minulla ole mitään syytä epäillä, etteikö se olisi oikea päätös, saatika että siinä olisi jotain huonoa tai negatiivista. Kuten edustaja Pakkanen kuvasi tapahtunutta: Minä kunnioitan kunnallisia päätöksiä ja viisaita kunnan päättäjiä ja kaupungin päättäjiä, siinä ei ole mitään kummallista. Jos joku poliittinen toimija, vaikka nyt kaupunginhallitus, tekee päätöksen pitkän harkinnan jälkeen, niin minä kunnioitan sellaista päätöstä aina, se on demokraattisessa järjestelmässä syntynyt päätös. Ja kuten sanoin äsken, korkeasti arvostamani edustaja Paatero on asiantuntija erittäin monella alalla, enkä minä sitä varmasti epäile. Hän on huippuosaaja alalla, ja siitä ei ole sen enempää huomauttamista minulla.

Kun nyt kerran kilpailutilanteessa elämme maailmassa, niin että palveluja tarjotaan, palveluja ostetaan, niin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessahan on idea kuitenkin kaiken sen jälkeen, että julkinen valta on aina vastuussa, kaikille palvelut taataan. Ja sitten tänäkin päivänä hyvin moni suomalainen sen yksityisen valinnan tekee — hyvä näin, jos kerran tekee. Tähän astihan tilanne on ollut se, että vain ne, joilla on ollut paksuin kukkaro, ovat saaneet valita melkein pä vapaasti. Jos se sitten ulotetaan kaikkiin suomalaisiin tulemaan ja täydennetään palvelupalettia sillä, niin mitäs pahaa siinä on? Jos ihminen pääsee lääkäriin silloin, kun jalka on kipeä tai päästä särkee, [Antti Lindtmanin välihuuto] niin heti pääsee. Tietysti siinä, jos on kova päänsärky ja jos on pitkä odotusaika, voi olla, että se tauti paranee ennen kuin lääkäriin pääsee, mutta se on sitten toinen tarina se. Mutta joka tapauksessa, kun me kilpailutilanteessa tässä maailmassa elämme, niin siihen pitää nyt vain

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

tottua ja kunnioittaa niitä päätöksiä, mitä eri kunnissa tehdään ja mitä myös eduskunta tekee. Tämähän on normaalia demokraattista päätöksentekoa, enkä minä näe siinä mitään mörköä millään lailla.

14.34 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Ministeri tuossa totesi, että hän osallistuu keskusteluun sikäli kuin se koskee tätä kyseistä lakiesitystä. Tässä lakiesityksessä nimenomaan todetaan, että maakunnan liikelaitoksen on eriytettävä kirjanpidollisesti suoran valinnan palvelut, ja sikäli tämä liittyy tähän. Tämä on aivan olennainen osa hallituksen sotekokonaisuutta, ja kun tämän lain voimaantulossa vielä esitetään niin, että tämä tulee kokonaisuudessaan voimaan 1.1.2020, niin tämä lakiesitys, jonka hallitus on antanut, sisältää oletuksen siitä, että todella sote-uudistus tulee ja toteutuu vuonna 2020.

Nyt tämän keskustelun aikana on käynyt kyllä selväksi, että ministeri Lindström ja siniset ovat täällä, voi sanoa, polvia myöten sitoutuneet tähän sote-uudistukseen. [Eero Heinäluoma: Täysin purjein!] — Täysin purjein. — Samaa on kuultu kyllä täältä keskustan puheenvuoroista. Siitä nostan hattua, että vaikka kaikki alkuperäiset tavoitteet ovat asiantuntijoiden mukaan murentuneet ja murentumassa, niin siitä huolimatta keskustalle tämä maakuntaunelma on niin tärkeä, että siitä pidetään kiinni.

Arvoisa puhemies! Olen toista kautta eduskunnassa ja yhden asian olen näiden seitsemän vuoden aikana oppinut, ja se on ollut se, että ei ole sellaista tilannetta tähän mennessä ollut, niin tiukkaa tilannetta, etteikö siihen konkariedustaja Zyskowicz osaisi antaa kokoomuksen näkemystä ja kommenttia. Hänhän on kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja. [Ben Zyskowicz: Hyvä yritys! — Eero Heinäluoma: Varapuheenjohtaja!] — Varapuheenjohtaja.

Nythän viime viikon jälkeen on tapahtunut todella paljon. Vielä viime viikolla valtiovarainministeri Orpo vakuutti, että soten säästöt toteutuvat. Hän vakuutti, että tavoitteet toteutuvat, soten säästöt toteutuvat, ja lauantaina hän totesi, että mikäli tämä ei vastaa tavoitteita, niin silloin kokoomuksen eduskuntaryhmällä ei ole syytä tätä tukea. Jo sitä ennen hallituksen päätistä irronnut tulppa sai jatkaa vuotoaan edustaja Kosken myötä. Aikaisemminhan on lähtenyt Harkimo, Lepomäki, Väyrynen on tulossa. Aikooko hallitus viedä läpi pienimmällä mahdollisella enemmistöllä tämän, niin kuin se on itse sanonut, ”historiallisen suuren uudistuksen”, jonka pohjalta voi sanoa, että pohja on pettänyt?

Edustaja Zyskowicz, onko nyt niin, että ensimmäistä kertaa on sellainen tilanne, jossa te ette pysty kertomaan kokoomuksen eduskuntaryhmän kantaa? Onko kokoomus sitoutunut tähän sote- ja maakuntauudistukseen vai ei? Olisi oikeutettua, olisi kansalaisten näkökulmasta oikein, että te kertoisitte teidän kantanne, mutta jos te ette sitä kerro, jos te ensimmäisen kerran vaikenette, niin voimme vetää siitäkin johtopäätökset.

14.37 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tietysti eduskunnassa voi olla semmoisiakin eduskuntaryhmiä, että vaikka laki kuinka paljon muuttuu, niin päätös on ennalta lyöty kiinni, mutta minun mielestäni se ei vaikuta kovin järkevältä. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Siinä se tuli!] Varmaankin jokainen eduskuntaryhmä tekee lopulliset päätökset sitten, kun näkee sosiaali- ja terveystieteiden mietinnön. Ja mitä sitten tulee vaaleihin, niin oikeuskansleri viime torstaina kyselytunnin jälkeen täällä yksiselitteisesti ilmoitti, että vaalit pidetään vaalirahoituslainsäädännön näkökulmasta silloin, kun vähintään puoli vuotta on kulunut siitä, kun lait tulevat voimaan. Jos joku sitä vielä spekuloi, niin sitten täytyy

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

varmaan käydä jo oikeuskanslerin kanssa kahden kesken juttelemassa, miltä tämä asia näyttää. [Sirpa Paatero: Saadaanks me kysyä pääministeriltä?]

Mutta mitä tulee tähän kilpailuun, niin minä pidän itse hyvänä sellaista tilannetta, jossa julkinen ja yksityinen terveydenhuolto tai joku muu yksityinen ja julkinen kilpailevat ikään kuin keskenään. Monissa kunnissahan on varhaiskasvatus, päivähoito, järjestetty niin, että on julkista ja yksityistä päivähoitoa. Minun mielestäni tilanne, jossa molemmat ikään kuin ottavat esimerkkiä, hieman kilpailevat ja kuitenkin pitävät laadusta huolen, on ehkä paras mahdollinen tilanne.

Tulin tänä aamuna lentokoneella Helsinkiin, ja siinä oli yritysmaailman kavereita, johtajia. He lukivat varmaan samaa lehtijuttua, mihin opposition edustajat äsken viittasivat, siitä, että meillä oli julkinen terveydenhuollon järjestö, joka sanoi, että jos rahaa ei tule lisää, palveluita leikataan tai toimipisteitä lakkautetaan. Nämä yritysmaailman edustajat kysyivät minulta, miten näin voi sanoa, kun heillä on joka päivä läsnä tämä kulurakenteen hallinta ja sen ikään kuin kiinni saaminen, ja jos ei mene hyvin, niin kuluja silloin pienennetään ja toimintatapoja muutetaan. Onko tässä nyt semmoinen asenne, että ikään kuin rahaa pitäisi aina vaan tulla lisää, ettei vaan tarvitse muuttaa mitään toimintatapoja eikä toimintamenoja? Minun mielestäni tämäkin pitäisi ottaa huomioon, että hyvällä johtamisella ja sitten sillä, että myös työntekijät lähtevät ajattelemaan uudella tavalla ja ottamaan uusia toimenpiteitä käyttöön, voidaan kulurakennetta jopa pienentää.

14.39 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän loppuosaan voi yhtyä: juuri näin. Pitäisi antaa henkilökunnalle ja organisaatiolle mahdollisuus katsoa, miten on mahdollista tehdä sellaisia uudistuksia, jotka voivat tuoda paremmat palvelut ja enemmän säästöjä pitkällä tähtäimellä. Mutta nythän tämän hallituksen sote-uudistuksen ongelma on se, että sen sijaan, että tämä toisi elementtejä, joilla näitä kustannuksia voi vähentää, tämä tuo lisää kustannuksia, tuo lisää kertakustannuksia. Tämä valinnanvapaus, johon liittyy myöskin tämä meillä pöydällä oleva esitys, tämä markkinamalli, tulee tuottamaan lisää kustannuksia ja vie pois niitä työkaluja tehostaa toimintaa. Ja juuri siitä syystä, mikäli tämä esitys näine rahoitusleikkureineen menee eteenpäin, tämä tulee johtamaan historiallisen suuriin leikkauksiin kansalaisille tärkeistä sote-palveluista.

Arvoisa puhemies! Tulkitseen edustaja Eestilän puheenvuoroa niin, että kokoomus ei enää täysin rinnoin ole tämän sote-uudistuksen takana. Edustaja Zyskowiec, vielä kerran kysyn: onko näin, vai tulkitsemme hiljaisuuden myöntövyöden merkiksi?

Puhemies Paula Risikko: Jälleen puhujalistaan.

14.40 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaalidemokraatit haluavat käydä tällaista pientä tarinatuokiota täällä sote-asian tiimoilta tietäen koko ajan, missä mennään, mutta poliittinen keskustelu kuuluu eduskuntaan, ilman muuta se on sallittua ja luvallista, joten mikäpä siinä.

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Viitanen tuossa aikaisemmin totesi, että valtiovarainvaliokunta antoi murskaavan [Pia Viitanen: Se oli murskaava!] tuomion sote-uudistukselle. No, valtiovarainvaliokunnan lausunto oli kaiken kaikkiaan hyvin kriittinen, eli katsottiin tarkasti niitä taloudellisia reunaehtoja, mahdollisuuksia, edellytyksiä, millä sote-uudistus toteutuu. Totta kai, voidaan sanoa, että vaikkapa kymmenen vuoden tähtäimellä on aina olemassa riskitekijöitä: kuinka paljon ict-puoli tuo todellisia säästöjä, maakunnilla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

ei ole verotusoikeutta, miten maakunnat pärjäävät, kuinka esimerkiksi yliopistosairaalat pärjäävät sitten kustannuskehityksessä ja rahan jaossa ja saannissa. Totta kai siellä on kysymysmerkkejä. Suomalainen väestö vanhenee, ikääntyy, tarvitaan terveys- ja sosiaalipalveluja entistä enemmän, eli kuka meistä osaa ennustaa edes uuden hallituskauden puolelle, mikä se sitten liekään, miten sitten mennään asioissa? Tässä suhteessa valtiovarainvaliokunnan oma kanta oli hyvin kriittinen, kuulimme paljon asiantuntijoita, mutta ei se missään tapauksessa ollut murskaava tälle sote-uudistukselle.

Mitä sitten tulee, arvoisa puhemies, maakuntaan ja maakuntavaaleihin, joita mielellään tässä yhteydessä aina pyöritetään, niin kyllähän se on selvä, että maakuntauudistus on yksi osa tätä kokonaisuutta. Minä ihmettelen myös, mikä pelko sosiaalidemokraateilla on siitä, että maakunnissa päätöksentekoa demokratisoidaan. Maakuntavaltuusto valitaan suorilla vaaleilla ja päättää sitten omalta osaltaan sekä koko maakunnan sote-palveluista että laajemmaltikin nykyisistä valtionhallinnon palveluista. Tässä mielessä kyllä tämä pitäisi nähdä myönteisenä tekijänä kaiken kaikkiaan.

Arvoisa puhemies! Vielä sitten tähän kysymykseen, mitä mieltä hallituspuolueet ovat sitoutumisesta sote-maakuntauudistukseen: Minulla on hyvin tarkkaa sisäpiirin tietoa. Puolueet ovat sitoutuneet hallituksen yhteiseen esitykseen, meidän trio elikkä hallituspuolueiden johtajat ja myös eduskuntaryhmät toimivat aivan loistavasti tässä yhteydessä. On selvää, että jokaisessa ryhmässä on sisäistäkin keskustelua siitä, mikä uudistus on milläkin lailla parhaimmillaan ja niin edelleen, mutta se kuuluu demokratiaan. Sitä keskustelua pitää uskaltaa käydä. Ja oppositiosta, arvoisat edustajat, kyllä tekin voitte tulla tukemaan tätä esitystä sen sijaan että yritätte jarruttaa sitä kaikin keinoin. Nimittäin jos tämä jarrutus pysyisi jatkumaan ja tuottamaan tulosta, niin kyllä minä näen vielä vaarallisempaa sen, että monissa kunnissa ollaan valmiita ulkoistamaan palveluita, kun odotetaan, tuleeko sieltä sote-uudistusta vai ei. Elikkä jos mennään sitä kuuluisaa karhua vastaan, tai oliko se sutta vastaan, niin se karhu voikin tulla sieltä.

14.44 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rossi puhui näistä tarinatuokioista. Nyt täytyy kuitenkin sanoa niin, että kyllä kai se nyt aika olennainen tieto on, onko hallitus sitoutunut tämän uudistuksen läpivientiin vai ei, mihin myös liittyy tämä lakiehdotus, joka täällä meillä on käsittelyssä ja jossa mennään vanhoilla laidoilla, vanhoilla raiteilla olettaen, että uudistus on voimassa. Kun keskusta ja siniset ovat sanoneet, että kyllä, he ovat sitoutuneet, niin kokoomuksen suustahan sitä ei ole kuultu. Päinvastoin, nyt kuulimme, että edustaja Eestilä sanoi selvästi, että asia arvioidaan, kun lopputulos on tiedossa. Eivät semmoisia puheenvuoroja täällä yleensä hallituksen edustajat käytä — enpä nyt muista tältä kaudelta yhtään semmoista puheenvuoroa. Silloinhan kysymys koskee sitä, olemmeko tässä keskustelemassa turhaan, ja sitä, onko niin, että tämä hallituksen isoimman hankkeen pohja on jo pettänyt, ja sitä, onko niin, että me käytämme täällä turhaa aikaa, koska tämä ei ole tulossa voimaan. Ja tähän liittyen on ihan relevantti se kysymys, mitä kokoomus tulee tekemään, koska heidän tämän ratkaisevat. Ja siihen on saatua nyt edustaja Eestilältä yksi vastaus, joka viittaa siihen, [Puhemies: Aika!] että asia ei ole ollenkaan selvä.

Puhemies Paula Risikko: Seuraava vastauspuheenvuoro, edustaja Guzenina, 1 minuutti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

14.45 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen nyt kolmatta kautta täällä eduskunnassa enkä ole koskaan — koskaan — kuullut vastaavaa mustan puhumista valkoiseksi. Asiantuntijoiden näkemykset selitetään joksikin aivan muuksi kuin mitä ne paperilla ovat, ja jopa valtiovarainvaliokunnan arvovaltainen lausunto koetetaan puhua joksikin muuksi kuin mitä se on — se oli murskaava, arvoisa edustaja. Ja nyt pelotellaan yksityistämismisbroomilla, mikäli tätä teidän epäkelvää sote-pakettianne ei hyväksytä. Te pelottelette yksityistämismisbroomilla — katsoitteko televisiota, jossa esimerkiksi HUSin sairaanhoitopiirin johtaja Aki Lindén totesi, että tämä on täyttä puppua? Siellä oli myös muita asiantuntijoita, jotka totesivat, että tämä on pelottelua ja täyttä puppua. Te ette luota siihen, että kunnissa on tehty hyvää työtä. Oletteko te perillä siitä, millä tavalla kunnissa on pystytty kehittämään näitä palveluita, esimerkiksi Eksotessa tai Uudellamaalla?

Puhemies Paula Risikko: Sitten oli vielä edustaja Tolppanen, vastauspuheenvuoro 1 minuutti, ja sitten mennään puhujalistaan.

14.46 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen, te sanoitte, että yksityiselle pääsevät vain rikkaat ja että köyhät joutuvat menemään terveyskeskuksiin. Ei se kyllä ihan näinkään ole. Mutta mikäli tämä sote menee eteenpäin, niin tiedätkö, miten siinä käy? Jos kaikki pääsevät jokaiseen paikkaan, niin siinä käy niin, että yksityisten hinta laskee teille ja minulle ja terveyskeskuksen hinta nousee teille ja minulle, koska jossakin vaiheessa nämä kohtaavat toisensa. Me saamme hyvin toimeentulevalle väelle hyvän valtionavun sitä kautta. Ja jos sitten käy niin, että ihmiset eivät menekään enää sinne yksityiselle puolelle vaan menevät terveyskeskukseen, jossa on päivystys varmasti 24 tuntia vuorokaudessa, ja sinne päästään, niin mitä tapahtuu markkinapuolella? Markkinavetoinen puoli kuihtuu, se lähtee pois, jos ei ole tarpeeksi ihmisiä käymässä siellä. Näin siinä käy. Ja millä tavalla te takaatte tasa-arvon joka puolelle maata? Millä tavalla te takaatte, että Muoniossa on valittavana terveyskeskus tai julkinen puoli tai vaikka kolme eri julkista puolta, kun siellä ei ole yhtään tällä hetkellä? [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle. Otetaan välillä aina debatteja, mutta nyt taas puhujalistalle hetkeksi.

14.47 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu laajasti ja sinänsä ihan ansiokkaasti sote- ja maakuntauudistuksesta. Itse tämän lakiesityksen yksityiskohtiin on tässä vaiheessa vielä vaikea ottaa kantaa, mutta asiantuntijakuulemisen aikana sitten varmasti yksityiskohdat selviävät.

Edustaja Paatero otti täällä esille mielestäni olennaisen näkemyksen. On arvioitava, miten tämä nyt esitetty kuntien ja muiden julkisten toimijoiden uusi ja lisätty toiminnan sääntely vaikuttaa kuntien ja muiden julkisten toimijoiden kykyyn järjestää palveluita joustavasti esimerkiksi ateriapalveluissa, laboratoriopalveluissa tai muissa tukipalveluissa, joissa oma toiminta ja markkinatoiminta toteutetaan usein toiminnallisen sujuvuuden takia samoista yksiköistä.

Tätä muutosta on nyt käsittelyn yhteydessä arvioitava suhteessa yhdessä jo aiemmin tehtyihin toiminnan rajoituksiin, erityisesti hankintalain ylitiukkaan sidosyksikkösääntelyyn, jonka hallitus ajoi tänne läpi EU-sääntelyä paljon tiukempuna opposition vastustuksesta huolimatta, valitettavasti, sekä peilaten myös nyt esitetyn valinnanvapauslain muka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

naan tuomiin hyvin tiukkoihin julkisen toiminnan rajoituksiin. Jos olen oikein ymmärtänyt, niin EU ei aseta suoraa velvoitetta nyt näihin tehtäviin esityksiin liittyen tähän kirjanpidolliseen eriyttämiseen, mutta ehkä ministeri voi siihen vastata.

Arvoisa puhemies! Tästä kokonaisuudestahan on jo muodostunut, ja kenties vielä lisää tämän esityksen myötä muodostuu, sellainen, että kunnissa ollaan jo helisemässä ylituikan hankintalain kanssa ja pelätään, että soten myötä tulevat toiminnan rajoitukset johtavat lisääntyvään byrokraatiaan ja johtavat myös julkisten tukipalveluiden alasajoon, kun tällä hyvin monimutkaisella ja tiukalla sääntelyllä tehdään erityisesti näiden tukipalveluiden tuottaminen erittäin vaikeaksi. Nyt tämän lakiesityksen yhteydessä täytyy arvioida, että nyt ei ainakaan lisätä tätä hallinnollista taakkaa ja byrokraatiaa ja vaikeuteta entisestään kuntien ja muiden julkisten organisaatioiden toimintaa.

14.50 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut käsittelyyn kilpailulain muutoksen, joka hyvin ilmeisesti liittyy käsittelyssä olevaan sote-lainsäädäntöön.

Pidän ongelmallisena sitä, että hallitus tuo kireässä aikataulussa lukuisia eri lakiesityksiä, jotka liittyvät sote-esitykseen, johon monet asiantuntijat ovat esittäneet vakavaa kritiikkiä muun muassa saatavien hyötyjen suhteen. Nyt käsittelyssä oleva kilpailulaki ilmeisesti lisää julkisten toimijoiden byrokraatiaa ja hallintomenoja, muun muassa kirjanpitoa tullaan vaatimaan lisää. Mietinkin sitä, että kun sote-lainsäädännön eteneminen on kuitenkin epävarmoissa kantimissa, niin millä tavalla tämä lainsäädäntö sitten kuitenkin tulee lisäämään kuntien hallintobyrokraatiaa, vaikka sote-lainsäädäntöä ei sitten loppujen lopuksi tulisikaan. Hallituksen markkinamallissahan ovat esimerkiksi neuvolapalvelut vaarantumassa. Lakivaliokunta pohtii muun muassa asiakkaan oikeusturvan näkökulmasta tulevaisuutta.

Nämä kaikki muutokset yhdessä ovat hyvin sekava kokonaisuus, ja toivoisin, että hallitus paremmin selkiyttäisi omaa näkemystensä ja antaisi eduskunnalle lisää aikaa kaikkien näiden lakiesitysten käsittelyyn. Monet asiantuntijat ovat todenneet, että hallituksen markkinamalli vaarantaa julkiset palvelut. Kun avataan näin massiivisesti palvelut yksityisille tuottajille ja monikansallisille yrityksille, niin siinä on myös riski esimerkiksi siihen, että julkinen valta joutuu myöhemmin korvausvelvollisuuteen, jos haluaisimme muuttaa jatkossa tätä mallia. On erittäin paljon vakavia kysymyksiä, mitä tässä valtavassa kiireessä ja paineessa, millä hallituspuolueet ajavat käsittelyä, ei ehditä laadukkaasti käsittelemään.

14.52 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa jo julkisia palveluita siirrettävän markkinavoimille, ja näin tekevät monet kunnat. Sote-uudistuksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa julkiset palvelut niin, että ne ovat kilpailukykyisiä näille yksityisille ja vältettäisiin tämä markkinavetoisen homman tulo.

Täällä on myös esitetty kysymys, onko harkintaa käytetty liikaa. Ainakin itse tulkitse näin, että täällä salissa ja tässä talossa on 14 vuotta jo harkittu tätä asiaa monella eri kokoonpanolla ja viime viikkoina eri valiokunnat ovat tehneet hyvinkin perusteellista työtä, muun muassa valtiovarainvaliokunta. Siellä oli myös asiantuntijoita, jotka näkivät, että siinä on merkittäviä säästömahdollisuuksia. Kyllä niitäkin asiantuntija-arvioita pitää arvostaa ja kunnioittaa, itse ainakin koen niin.

Täytyy aina muistaa, että tämän koko uudistuksen tarkoitus on kustannusten nousun karsinta ja sen hillitseminen, ja siinä mielessä tämän päivän lehtiutinen, mikä kertoi Eksotes-ta ja 0,9 prosentin kustannusten nousun tavoitteesta, on minusta erittäin kunnianhimoinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

Ja miksei voisi olla kunnianhimoisia tavoitteita? Kaikilla alueilla ja kaikissa maakunnissa pitää pyrkiä kunnianhimoisiin tavoitteisiin — se vaan, että ratkaisu heillä oli, että toimipaikkoja suljetaan, ellei näihin tavoitteisiin päästä. Edustaja Eestilä käytti hyvän puheenvuoron. On paljon muitakin mahdollisuuksia kuin toimipaikkojen sulkeminen: tapa tehdä uudelleen ja tehokkaammin asioita, uudelleenjärjestelyjä. Kaikissa näissä asioissa on syytä kuunnella henkilökuntaa ja muistaa ne mahdollisuudet.

Oikeutettua täällä on kysyä toisten puolueiden näkemyksiä tähän uudistukseen, mutta minun mielestäni yhtä lailla oikeutettua olisi kuulla myös opposition vaihtoehto sille, jos ei tämä uudistus toteudukaan. Itse ainakin olen sitoutunut tähän ja toivon, että täällä salissa jonkun ajan kuluttua päästään äänestämään tästä asiasta, koska maakunnissa tehdään hyvää valmistelutyötä jo tällä hetkellä. Ainakin uskon, että se työ tulee tulevaisuudessa tuottamaan hedelmää, ja toivon, että se työ ei valu hukkaan.

14.55 Pia Viitanen sd: Arvoisa puheenjohtaja! Ensin tuosta valtiovarainvaliokunnan lausunnosta: no, se kuvaa jo jotain, jos hallituspuolueen edustajakin myöntää, että se on hyvin kriittinen. Se on suomeksi sanottuna aivan sama kuin sinänsä murskaava. [Kari Kulmala: Kaukana siitä!] Se kannattaa lukea. Nimittäin siellä on siis hallituspuolueiden allekirjoittamaa kritiikkiä, että vaikutuksista ei ole arvioita, ei edes skenaariotasolla, rahoituksen riittävydestä esitetään epäilyjä ja todetaan sen johtavan palveluiden leikkaukseen ja asiakasmaksujen nostoihin, kustannustenhillintätavoitteesta ei ole selkoa. Esimerkiksi tämän keskustelun näkökulmasta on aivan olennaista, että valiokunta pohtii myös sitä, että markkinoiden hallitsematon avaaminen voi johtaa julkisten palveluiden alasajoon ja hallitsemattomiin päällekkäisiin kustannuksiin.

Kyllä tämä minusta nyt, arvoisat hallituspuolueet, aika kriittistä tekstiä teiltä on, ja sinänsä kyllä en yhtään ihmettelekään sitä, että tässä viime aikoina on tullut tällaista liikehdintää ja näitä ilmoituksia sen suhteen, että emme ole varmoja kokoomuksen kannasta. Ja — nyt edustaja Zyskowicz lukuisista kysymyksistä huolimatta ei halua vastata tähän kysymykseen vaan parhaillaan poistuu salista — kyllä minusta, kun me kaikki ymmärrämme tietyt signaalit politiikassa, niin puhutut kuin puhumattomatkin — hiljaisuuskin on signaali — niin minun on nyt pakko, puhemies, tehdä vähän sellaisen suuntaisia johtopäätöksiä, että tämä on sinänsä aika iso uutinen. Me kysymme täällä oppositiosta, onko kokoomus sitoutunut soten läpiviemiseen, ja kokoomus ei vastaa, vaikka täällä on ryhmän varapuheenjohtaja paikalla. Ja edustaja Eestilä todellakin vastasi aivan toisin kuin aiemmin on kello ollut soittamassa, eli suurin piirtein, että katsellaan sitten kun kokonaisuus valmistuu. Että ei tämä puheenvuoro nyt mielestäni sitoutumista riemurinnoin todistanut, päinvastoin. Täällä on edustaja Rossi kertonut — hienoa niin — että hänellä on tietoa siitä, että hienosti menee ja kaikki yhdessä tähän ovat sitoutuneet, ja sinisiä edustava ministeri sanoi, että on sitoutunut tähän, mutta nyt se aivan olennainen kysymys on, onko kokoomus sitoutunut.

Nyt tämä tunnelma menee entistä hämmäntävämmäksi. Se oli viikonloppuna jo outo — se oli jo viikonloppuna outo. Aina sanon, että tulee päivän sote, ja näköjään tämän päivän sote on löytynyt tästä salista tänään ja tästä keskustelusta.

Puhemies! Olen ollut tässä talossa kauan, ja en ole juurikaan nähnyt tällaisia tilanteita, että puhumme aivan jättimäisestä uudistushankkeesta ja joka päivä spekuloidaan, miten sen kanssa käy, ja sitten täällä on sali, jossa kokoomuslaisia toki on läsnä mutta kukaan ei halua puhua, ja sitten varapuheenjohtajakin poistuu lopulta, kun asiaa häneltä kysymme. Eli nyt tässä on kyllä, uskoisin, puhemies, päivän sote.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

14.58 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Se minua häiritsee tässä koko keskustelussa, että tässä pidetään kynnyskysymyksenä ja tärkeimpänä kysymyksenä sitä, että kaikki pääsevät yksityiselle — aivan kuin meidän julkisella puolella ei olisi päteviä ja hyviä lääkäreitä. Siellä on. Meillä on esimerkiksi semmoinen tilanne, että meillä ihan sama lääkäri saattaa hoitaa ortopedin virkaa keskussairaalassa ja hänellä saattaa olla yksityispraktiikka. Myöskin urologi saattaa olla terveyskeskuksessa töissä, mutta silti on yksityispraktiikka. He ovat ihan samoja ihmisiä, saman koulutuksen saaneita ihmisiä, erikoistuneita ihmisiä. Minusta on erittäin loukkaavaa lääkärikunnalle, miten eduskunnassa heitä käsitellään.

Mutta sitten, kun sanotaan, että kaikki pääsevät, voi valita juuri sen, meneekö sinisestä ovesta, punaisesta ovesta vai vihreästä ovesta, niin näinhän onkin, mutta mikä tulee silloin kysymykseen? Silloin tulee kysymykseen hinta, kun puhutaan valinnanvapaudesta. Silloin tulee kysymykseen hinta, mitä maksaa sininen ovi, mitä maksaa punainen ovi ja mitä maksaa keltainen ovi. Se maksaa asiakkaalle saman, se on täysin selvä, mutta se välitys kompensoidaan valtion varoista eli verovaroista. Ja koska nyt on jo sanottu, että se, millä hintoja tullaan hillitsemään, on se, että ei anneta maakunnalle rahaa, ei anneta niin paljon rahaa, ei anneta veromarkkoja niin paljon, niin silloinhan se tarkoittaa sitä, että niitä hintoja on siellä nostettava tai siellä on toimintoja vähennettävä, jompikumpi. Tämäkö on se tarkoitus, mihin halutaan mennä?

Ne kuuluisat säästöt vielä, otetaanpa kerran: Valtiovarainvaliokunnassa tosiaan ollaan luettu erittäin paljon erilaisia papereita ja kuultu jopa siitä, mistä säästöjä tulee. Oikeastaan sellainen paras kohta, mistä niitä säästöjä tulee, oli vanhustenhoidon digitalisaatio, koska siinä saadaan säästöjä muun muassa siten — yli 4 miljardia — että yksi perushoitaja tai lähihoitaja pystyy aamuvuoronsa aikana olemaan yhteydessä 20 vanhukseen digitaalisesti ja iltavuoron aikana hän pystyy olemaan yhteydessä 40 vanhukseen digitaalisesti. Minulta puuttuu kolme vuotta tästä kyseistä koulutuksesta ja sairaanhoitajan koulutuksesta vielä enemmän, mutta ihan noin talonpoikaisjärjellä voin sanoa, että onnea vaan. Onnea vaan siihen, että saadaan 40 vanhusta kuuden tunnin aikana toisessa päässä tulemaan läppäriille tai tulemaan jollekin tietokoneelle, vaikka ensinnäkin muistamaan sen, että sinne pitää mennä, ja toisekseen, jos sieltä nurkasta kuuluu ”Marja hei, no niin, tulepas tänne, nyt keskustellaan” — mikä huutaa, kuka huutaa, täällä huutaa? Siis tämä on aivan käsittämätöntä. [Puhemies koputtaa] Nämä ovat pöyristyttäviä asioita.

Puhemies Paula Risikko: Erittäin hyviä puheenvuoroja, mutta aika kaukana ollaan tästä esityksestä, eliikkä pyytäisin keskittymään esitykseen.

15.01 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kilpailulaki on erittäin tarpeellinen siinä kohtaa, kun ollaan kilpailluilla markkinoilla ja kun erityisesti yritykset kilpailevat toistensa kanssa, ja ymmärrän sen myöskin vaikka kunnallisen energiyhtiön tapauksessa, joka kilpailee täysin kilpailuilla markkinoilla. Mutta en ymmärrä, miksi tämä hallitus haluaa monet niistä asioista, jotka tähän mennessä eivät ole olleet kilpailuilla markkinoilla, siirtää nyt kilpailuille markkinoille. Sen takia tämä sote eliikkä kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirrettyinä kilpailuille markkinoille, samalle viivalle, ei ole sen ideologian mukaista, mitä minun mielestäni sosiaalidemokraatit haluavat nähdä tai mihinkä meidän perustuslakimme pääasiassa pohjautuu, että julkinen valta vastaa siitä, että ihmiset nämä palvelut saavat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

Tämä samahan on toteutumassa myöskin työllisyyspalveluiden osalta, jolloinka halutaan ajatella, että kilpaillut markkinat on ainoa keino, jolla sitten myöskin tämä nyt esitellyssä oleva lainsäädäntö toteutuu. Täällä on käyty keskustelua viime viikkoina myöskin jätehuollosta, jossa halutaan pois julkiselta puolelta, ja nuohouksesta, jossa vastuutakin halutaan pois julkiselta puolelta. Elikkä kuntapuolelta on tämän hallituksen toimesta haluttu rajoittaa toimintamahdollisuuksia: sotea, työllisyydenhoitoa, nuohousta ja jätehuoltoa. Valtion puolella tämä sama malli on ollut, kun on keskitytty vaikkapa VR:ään, joka nyt ollaan pilkkomassa ja halutaan markkinoille. Aloitettiin Metsähallituksesta, joka haluttiin markkinaehtoistaa.

Kysymykseni nyt tässä kohtaa onkin, kun tämä kilpailulainsäädäntö on nyt se voima, joka vie tätä hallitusta eteenpäin, tämä markkinaehtoistaminen: ovatko seuraavaksi siis tuossa vankilat niin kuin USA:ssa, vai mitä markkinaehtoistetaan?

15.03 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Otin puheenvuoron edustaja Pakkasen puheenvuoron vuoksi, kun hän tuosta Eksotesta puhui. Eksote on todellakin trimmattu erittäin kustannustehokkaaseen kuntoon. Mutta jos Eksoten kohdalla mietitään vertauksena vaikkapa appelsiinia ja siitä puristettavaa mehua, niin kuinka pitkään siitä appelsiinista sitä mehua hersyy? Jossain vaiheessa mehun tulo loppuu, kuoret jäävät vain jäljelle ja sieltä ei mehua enää saada, ja Eksoten tapauksessa tämä on se iso huoli.

Tämä vaikuttaa myöskin kasvupalveluiden rahoitukseen. Kun tässä mietittiin tätä valtiovarainvaliokunnan lausuntoa, niin siellähän todetaan, että tämä rahoituslakiehdotuksen 6 §:n perustana oleva maakuntaindeksi ei ole perusteltu rahoituksen perusta sosiaali- ja terveyshuollon kustannuskehitykselle, koska se ei muodostu juuri ollenkaan sellaisista tekijöistä, jotka kuvaisivat sote-menojen kehitystä. Ja tämän pitäisi olla meillä yhteinen tahtotila täällä eduskunnassa, ei oppositio—hallituspuolue-jakokysymys, että me aidosti turvaamme sellaisen rahoitusjärjestelmän, jolla voidaan turvata sosiaali- ja terveyspalvelut ja nämä todella tärkeät kasvupalvelut, joista riippuu sitten myöskin tämä paikallistason elinvoima, jolla pystytään myöskin vähentämään niitä sosiaali- ja terveydenhuollon menoja. Eli tämä kaikki liittyy kaikkeen, ja sen vuoksi on erittäin tärkeää, että me realistisesti katsomme tämän.

Nyt ihmettelen niin kuin monet muutkin täällä, että kokoomus lähti täältä paikalta kokonaan pois, ei halua enää osallistua tähän keskusteluun. Onko tässä nyt niin, että sitten keskustapuolue on ainoa, joka realistiselta pohjalta tätä asiaa katsoo ja haluaa vielä käydä keskustelua?

Otetaan nämä asiantuntijakuulemiset todesta. Katsotaan, millä tavalla voidaan saada tästä hyvä esitys, mutta se vaatii sen, että me katsomme todellisuutta silmiin, aidosti todellisuutta silmiin, ja teemme täällä eduskunnassa sellaisen kokonaispaketin, jonka kanssa aidosti voitaisiin elää. Ei niin, että siihen kytkeytyy jonkinlainen lehmänkauppa. Kyllä tämä työ pitää täällä saada tehtyä ihmisten eikä lehmänkauppojen hyväksi.

15.05 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Minusta täällä äsken edustaja Paatero käytti erinomaisen puheenvuoron, missä hän kokonaisvaltaisesti kuvasi sen, millä tämä hallitus nyt pistää Suomea kuntoon — Suomi myyntikuntoon, niinhän se menee. Eli tavallaan markkinaehtoistetaan sote, markkinaehtoistetaan työllisyyspalvelut, markkinaehtoistetaan nuohous, jätehuolto, valtion puolella lähdettiin sieltä metsäpuolelta, VR:ää ollaan markkinaehtoistamassa. Tämä edustaja Paateron yhteenveto tästä näkökulmasta oli erittäin hyvä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

ja siksikin, puhemies, ainakin itse yhdistelen, kun aina mietin näitä politiikan kiemuroita, tämän markkinaehtoisuuden ja tämän kaiken hyvin vahvasti kokoomuksen ideologiaan. Minusta näyttää oudolta se tilanne, että täällä nyt keskustapuolueen edustajat — keskustan edustajat, kunnia teille — puolustatte hyvin voimakkaasti tätä markkinaehtoistamislogiikkaa. Täällä sininen ministeri käy puhumassa markkinaehtoistamisen puolesta, ja olette sitä soteakin tässä pystyssä vielä pitämässä, sinisten ja keskustan voimin ainakin tänään täällä salissa.

Mutta, ministeri, minä toivon, että te voisitte kuvata sitten, kun kokoomus ei halua puhua — kokoomus vaikenee, kokoomus kävelee ulos salista, kun kysytään, onko kokoomus sitoutunut — jonkinlaista sisäistä tilannetta siellä hallituksen sisällä, mitä keskusteluja nyt käydään tästä sotesta, koska ihan oikeasti, kun televisiotakin katsoo, lehtiä lukee, kuuntelee lausuntoja, kyllähän siitä nyt voi nähdä, ettei tämä asia ihan niin yksinkertainen ole hallituksen sisällä. Minusta on hyvin outoa, että eduskunnalle ei voida antaa minkäänlaista selkeätä kuvaa, mitä tässä on tapahtumassa, varsinkin, kun tämäkin kyseinen laki liittyy kuitenkin tähän sote-kokonaisuuteen.

15.07 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On ollut erittäin mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua tästä hallituksen esityksestä. Välillä ollaan oltu hyvinkin lähellä tätä hallituksen esitystä, ja välillä hyvinkin kaukana tämä keskustelu on ollut itse tästä esityksen sisällöstä. Täällä on useassa puheenvuorossa viitattu Eksoteen, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiriin, ja niihin uutisiin, joita siitä on ollut viime päivinä lehdissä. Itse asiassa Eksote on toiminut, kun se on toiminut siellä vuodesta 2010 lähtien, erittäin hyvin. Se on hoidollisesti toiminut erittäin hyvin, parantanut koko ajan toimintaa. Se on taloudellisesti toiminut erittäin hyvin, tuotannollisesti erittäin hyvin.

Se, miksi se on nyt ollut viime päivinä sitten tiedotusvälineissä, johtuu oikeastaan siitä, että Eksoten hallitus ja valtuusto ovat aikanaan tehneet tälle vuodelle erittäin hyvin oman budjettinsa ja sitoutuneet siihen budjettiin ja vielä Eksoten johdon tieto oli esimerkiksi Lappeenrannan kaupungille maaliskuussa, että Eksote kestää siinä budjetissa tälle vuodelle, mutta kaksi kuukautta siitä eteenpäin toukokuussa Eksoten johdolta tuli tieto, että he eivät kestä siinä ja tarvitaan yli 10 miljoonaa euroa lisää euroja. Siitä syystä omasta mielestäni myöskin tämä hallituksen esitys, mikä myöskin parantaa taloudellisesta toiminnasta erillistä kirjanpitoa, on hyvä ja se, että sitä kirjanpitoa seurataan myöskin. Toivon myöskin Eksotelta, että he sisällään tekevät ne toimenpiteet, joilla he itse katsovat, että he pystyvät parantamaan myöskin tätä taloudellista tilannetta, ja he ovat myöskin siihen itse sitoutuneet, mutta se, ettei tulisi kuntataloudessa muutamassa tai kahdessa kuukaudessa isoja heittoja, yli 10 miljoonan euron heittoja, olisi tärkeää.

Myöskin Eksotessa on pidetty asiakasmaksut erittäin hyvällä tasolla. Niitä ei ole korotettu siellä. Se on ollut hyvä asia, ja myöskin palveluverkko on pyritty pitämään oikealla tasolla, ja jokaisessa Etelä-Karjalan kunnassa palveluverkkoa on ollut saatavissa. Itse toivon, että se toiminta voi jatkua myöskin hyvin suurin piirtein samanlaisena. Jos ja kun sote-uudistus saadaan maaliin, niin käytännössä Eksotesta tulee liikelaitos, joka sitten toimii Etelä-Karjalan maakunnan alaisuudessa, ja se toiminta ei suurestikaan siitä muutu.

Mutta itse tähän hallituksen esitykseen: kiitos ministeri Lindströmille siitä, että määrätietoisesti viedään niitäkin lakeja eteenpäin, jotka ovat liitännäisiä maakunta- ja sote-uudistukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

15.10 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä on todella tarpeellinen keskustelu, koska tämä laki liittyy tähän maakunta- ja sote-uudistukseen, niin kuin tässä edellä todistettiin, ja nyt täytyy tietysti olla joku käsitys siitä, onko tämä koko uudistus enää elossa ja viedäänkö sitä eteenpäin. Jos se nimittäin ei ole elossa, sittenhän me keskustelemme tältä osin ihan turhasta, ja tämä pitäisi palauttaa takaisin, tai tämä raukeaa. Ja kun tämä sote-uudistus on niin moneen muuhun tämän talon asiaan liittyvä, valtaisaikutuksinen kokonaisuus, pitäisin suotavana, että tähän asiaan hallituspuolueilla olisi selkeä kanta. Muutenhan tässä eduskunnan aikaa ja myös kansalaisten aikaa käytetään ihan turhaan.

Kun edustaja Zyskowicz poistui salista ja tuli takaisin, niin uskon, että hänellä on nyt viimeinen tieto siitä, mikä tämä kokoomuksen kanta on, ja saamme sen hetken kuluttua tietää.

Sehän on käynyt selväksi, että siniset ja keskusta todellakin ovat tämän uudistuksen takana ja vievät sitä täällä eteenpäin, ja pääministeri taisi sanoa, että perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset tehdään. Se oli minusta sinällensä ymmärrettävä ja oikea kanta pääministeriltä, että perustuslakivaliokuntaa tältä osin kunnioitetaan, [Markku Rossi: Totta kai!] ja kun se kanta vielä toivottavasti koskee näitä aikataulukysymyksiä ja myös niissä toimitaan suomalaisen oikeusnormiston ja myös kansainvälisten demokratianormistojen mukaisesti, niin se selkiinnyttää asiaa.

Mutta ratkaisevaa on tietysti nyt se, mitä kokoomus tekee, onko se sitoutunut tähän uudistukseen, onko se viemässä sitä eteenpäin ja onko kokoomus valmis siihen, niin kuin pääministeri on sanonut, että perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset tehdään ja uudistus viedään eteenpäin. Silloinhan tämänkin lain käsittelyllä on joku pohja, jos se on niin kuin pääministeri sanoi. Mutta toistaiseksi tätä kantaa kokoomuksesta ei ole kuultu. Päinvastoin kuultiin edustaja Eestilää, joka sanoi, että tähän otetaan kantaa sitten kun sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on valmis. Tosin ihmettelen kyllä, mitä ne kokoomuslaiset siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tekevät mietintöä tehdessään, jos kanta otetaan vasta valiokunnan mietinnön jälkeen. Siinä tietysti voi mennä sitten hämmästyksen sormi ihmetyksen suuhun siellä valiokunnassa.

Mutta rohkenen toivoa, että edustaja Zyskowicz, joka on tunnettu selkeäpuheisena kansanedustajana, kertoo tämän kokoomuksen kannan nyt meille seuraavaksi, ja jään odottamaan mielenkiinnolla seuraavaa puheenvuoroa.

15.13 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On käyty mielenkiintoista keskustelua täällä, ja itse voisinkin esittää toivomuksen, että kun sosiaalidemokraatit kovasti toivovat edustaja Zyskowiczin vastausta, niin voitaisiin joskus kuulla eduskunnassa opposition kyselytunti edustaja Zyskowiczille. Se voisi olla mielenkiintoista kuultavaa. No, ehkä kevennyksenä tähän.

Tämä itse hallituksen esitys on tärkeä. Tämä todellakin kuuluu tähän sote- ja maakunta-uudistukseen, ja pidän tärkeänä, että tämä keskustelu käydään tänään mutta asiaa viedään jämäkästi täällä eteenpäin. Ainakin keskustan ryhmä on vahvasti sitoutunut siihen, mitä pääministeri sunnuntaisella haastattelutunnillaan kertoi siihen rauhalliseen tyyliinsä, joka pääministeri Sipilällä on: asiaa viedään eteenpäin, ja valiokunnat tällä hetkellä vielä asiaa täällä talossa käsittelevät.

Tämä Eksoten tilanne: Todellakin, niin kuin täällä on kerrottu, Eksote on hyvässä trimmissä ja hyvässä kunnossa, ja nyt tässä edustaja Torniainen asiantuntevasti kertoi myös niitä syitä ja ongelmia, joiden kanssa tällä hetkellä painitaan. Mutta sen Eksotenkin tilanteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

suhteen mielestäni tässä sote-uudistuksessa on tärkeä nähdä, että tapa tehdä jollain lailla uudella tavalla mahdollistaa tällaisen hyvinkin trimmatun järjestelmän paremman toimivuuden, eikä lähdetä sille linjalle, mitä lehdessä oli, että toimipaikkoja lähdetään heti ensimmäiseksi sulkemaan tai miettimään sitä asiaa. Elikkä tältä pohjalta.

Mutta edustaja Paatero — joka nyt poistui salista — kertoi aivan oikein, kuinka paljon on yksityistetty hänen kotikaupungissaan nimenomaan työterveyshuoltoa, sähköyhtiöitä on myyty ja nostettu kuntataloutta sillä lailla. Hekin ovat tulleet siihen ratkaisuun, että se yksityinen on hyvä ratkaisu silloin kun kunnalta rahat loppuvat, tapa tehdä toisin ja uudistua. Kotkalaiset ovat juuri näin toimineet. Itse naapurikaupungissa emme ole ulkoistaneet tai yksityistäneet terveydenhuoltoa, vaan haluamme tämän maakuntauudistuksen ja sote-uudistuksen viedä eteenpäin ja sillä lailla turvata julkiset terveydenhuoltopalvelut kotikaupungissamme ja sitä kautta myös kotimaakunnassamme.

15.15 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa rouva puhemies! Presidentti Koivisto sanoi aikoinaan, että jos provosoidaan, ei pidä provosoitua. Mutta kun täällä keskustelussa lähinnä sosiaalidemokraattiset edustajat ovat niin sinnikkäästi ja ylisanoja lausuen imartelemalla pyrkineet haastamaan minua mukaan keskusteluun ja kun en halua olla syventämässä edustaja Viitasen hämmennyksen tilaa, päätin muutaman sanan tässä lausua, vaikka koen, että nyt esillä oleva asia liittyy vain välillisesti sote- ja maakuntauudistukseen, mutta liittyy kuitenkin. [Eero Heinäluoma: Alku hyvä!]

Kun kysyttiin, ovatko hallituspuolueet kaikki viemässä uudistusta eteenpäin, niin vastaus on: kyllä ovat. Tänäkin useammassa eduskunnan valiokunnassa on tehty tuntikausia töitä, joilla on viety sote- ja maakuntauudistusta eteenpäin, ja tänään myöhemmin vielä puhemiesneuvosto on koolla, ja siellä varmasti käsitellään eduskunnan kevään aikataulua, joka myös liittyy tämän uudistuksen eteenpäinviemiseen.

Täällä on sanottu, että jos perustuslakivaliokunta edellyttää muutoksia, ovatko hallituspuolueet valmiit niitä tekemään. Totta kai ovat. Meidän järjestelmämme on sellainen, että jos perustuslakivaliokunta katsoo jonkun tai joitakin kohtia perustuslain vastaisiksi, ne kohdat on muutettava, mikäli esitys aiotaan viedä eteenpäin.

No, sitten on kysytty, että no, mitäs kokoomus. Tämä, mitä edellä sanoin eteenpäinviemisestä ja perustuslakivaliokunnan edellyttämien muutosten tekemistä, koski tietysti myös kokoomusta. Mitä poliittiseen arvioon tulee, niin aivan kuten edustaja ja kokoomuksen puheenjohtaja Orpo lauantaina Ykkösaamussa totesi, meille keskeistä uudistuksessa on se, että pystytään parantamaan kansalaisten terveyspalveluja, pystytään parantamaan niiden saatavuutta, niiden yhdenvertaisuutta, niiden kustannustehokkuutta. Tähän valinnanvapaus perusterveydenhuollossa on tärkeä väline.

Toinen kokoomukselle todella tärkeä peruste koko sote- ja maakuntauudistukselle on se, että pystytään hillitsemään kustannusten kasvua. Puheenjohtaja Orpo sanoi lauantai-aamuna, että mikäli näissä hyvin tärkeissä tavoitteissa, jotka liittyvät kansalaisten palvelujen turvaamiseen ja toisaalta kustannusten kasvun hillitsemiseen, edetään hallituksen toivomalla tavalla ja lähtökohdista, niin totta kai olemme tämän takana. Jos kävisi niin, että tältä osin täällä lähtisi uudistus kovin muuttumaan, totta kai me silloin arvioimme suhtautumista näin muuttuneeseen uudistukseen.

Ja lopuksi, mitä aikatauluihin tulee, niin jos joudutaan rukkaamaan sote-palveluiden ja valinnanvapauden voimaantulon aikataulua, niin on luonnollista, että se vaikuttaa silloin koko uudistuksen aikatauluun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

15.18 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puheenjohtaja! Huomaan todellakin, että taisin syylistyä ylisanoihin, kun sanoin, että edustaja Zyskowiczilta saa aina suorasukaisia vastauksia. Nimittäin tuon vastauksen jälkeen en kyllä nyt ymmärrä, mikä se kokoomuksen kanta on. Se tuntuu olevan sekä—että, eli siis kokoomus on sekä sitoutunut tähän uudistuksen eteenpäinvientiin että siihen, että sitä ei viedä eteenpäin, kun hän sanoo, että asiaa sitten arvioidaan näiden tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Ministeri Orpo taisi sanoa niin, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ei voi tukea tätä esitystä, jos nämä hänen luettelemansa asiat eivät ole sisällä. No, kun hallituksella on kuitenkin enemmistö, niin kysymys on kai silloin siitä, että kokoomus on tekemässä uutta arviota tämän kokonaisuuden hyödyllisyydestä — ilmeisestikin sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunnan mietintö on tiedossa.

Eli ikävä kyllä, edustaja Zyskowicz, joudun siis tulkitsemaan teidän puheenvuoroanne niin, että te ette ole viemässä tätä uudistusta enää eteenpäin, ennen kuin näette, mikä on perustuslakivaliokunnan mietinnön tulos. Te ette ole valmiita siihen, mitä pääministeri sanoi, että perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset viedään lainsäädäntöön. Se oli selkeä kanta, sen ymmärrän. Mutta te haluatte arvioida, suostutteko te viemään näitä perustuslakivaliokunnan vaatimia muutoksia lainsäädäntöön vai ettekö, ja se on kova kannanotto uudistuksessa, joka on hallituksen suurin uudistushanke, jota on tehty todella pitkään ja perusteellisesti, jossa on tuhansia sivuja asiaa käsittelyssä. Ja parhaillaankin valiokunnat, siis tämänkin päivän aikana, ovat istuneet tämän asian päällä.

Jos tämä on niin, että kokoomus mieltii omaa kantaansa uusiksi, niin se on valtaisa juttu tämän uudistuksen kannalta ja se tekee myös tyhjäksi tähän nyt ministeri Lindströmin esittelemään lakiin liittyvät toimeenpanosäännökset ja myös osan sisältöäkin, joten olisi aika toivottavaa, että kokoomuksen kanta selviäisi nopeasti, mitä he tulevat tekemään. Muutoin täällä tehdään turhaa työtä ja rakennetaan jotain semmoista, jolla ei ole pohjaa. Siis parhaimmillaankin on tiedossa, että ilmeisesti 101 edustajan enemmistöllä tätä viedään eteenpäin, mutta jos kokoomus ei ole mukana, niin sitten oletan, että sitä 101:täkään ei enää ole vaan ollaan siinä tilanteessa, että tämä ei mene eteenpäin.

Joten, edustaja Zyskowicz, olen siinä tilanteessa, että tulkitseen teidän ilmoittaneen, että kokoomus ei ole enää sitoutunut uudistuksen läpivientiin eikä ole sitoutunut siihen, että perustuslakivaliokunnan vaatimia muutoksia viedään lainsäädäntöön, vaan haluaa arvioida tukensa koko uudistukselle, ja se on Suomen politiikan isoja uutisia.

15.21 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz, te aloititte puheenvuoronne sillä, että ette halua lisätä edustaja Viitasen hämmennystä, mutta kyllä tässä nyt pikusen tragikomiikan piirteitä on, nimittäin olen vielä enemmän hämmästynyt tämän Ben Zyskowiczin puheenvuoron jälkeen, koska ihan sama kuva minulle jäi kuin edellä puhuneelle edustaja Heinäluomalle siitä, että ei tämä vastaus ollut sellainen vastaus, että me voisimme tulkita niin, että kokoomus on ilman muuta tätä viemässä eteenpäin. Ei ollut, se oli sekä—että-vastaus: sanotaan, että tuetaan, mutta kuitenkin samaan aikaan ei myönnetä sitä, että ollaan valmiita viemään sitten tarvittavia muutoksia eteenpäin, esimerkiksi sen perustuslakivaliokunnan tuloksen jälkeen. Eli ei tämä tulkinta, minkä edustaja Heinäluoma teki, arvoisa edustaja Zyskowicz, arvoisa hallituspuolue ja arvoisa ministeri, nyt kyllä kaukana ole siitä, että se varmasti oikea on. Me tulkitsemme nyt näin. Tämä on, kuten sanottu, päivän sote-uutinen, tämän puheenvuoron jälkeen sanoisin, että melkeinpä päivän jymy-sote-uutinen. [Välihuutoja] Eli kyllä tämä nyt todella hämmäntävältä näyttää. Ja jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

näin on, niin minä kyllä toivoisin myös sitä, että, ministeri, voisitte tästäkin keskustelusta terveiset ja hallitus, hyvin pian keskenänne keskustelisitte tästä asiasta. Nimittäin eihän tämä voi olla teidänkään kannaltanne edullista, että te täällä seisotte ja riemurinnoin puolustatte jotain uudistusta, joka on alun perin lähtenyt kokoomuksen halusta markkinaehtoistaa kaikki, ja sitten kuitenkin voi olla, että tämä kaikki kaatuu, mikä tietenkin meidän näkökulmastamme olisi toivottavaa, koska sote-uudistusta sinänsä tarvitaan mutta ei missään nimessä näillä malleilla, mitä nyt hallitus tarjoaa.

15.23 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tässähän on selvästikin se tilanne, että kokoomus ei nyt kauhean mielellään halua tällä kertaa aiheesta keskustella, koska tässä salissa on paikalla ainoana kokoomuslaisena edustaja Zyskowicz. Mutta onhan tämä nyt aika relevantti kysymys, onko hallituksen sote-uudistuksella kaikkien hallituspuolueiden tuki edelleenkin. Kun tuon ministeri Orpon puheenvuoron kuunteli lauantaina ja nyt sitten edustaja Eestilän ja edustaja Zyskowiczin puheenvuoron, niin kyllähän kaikki sanovat, että sitten tilannetta arvioidaan, vieläkö uudistusta tuetaan, eli koko tältä sote-hankkeelta on ehkä jo pudonnut pohja pois.

Kun salissa on paikalla myös erittäin kokenut toinenkin poliitikko, varapuhemies Pekkarinen, niin rohkenen toivoa, että hän voisi arvioida tätä tilannetta oman kokemuksensa valossa: onko ennen tullut tällaista tilannetta, että olisi näin iso uudistus, joka on eduskunnan käsittelyssä ja josta sitten kesken uudistuksen käsittelyn toinen johtava hallituspuolue ilmoittaisi, että se ei enää tiedäkään, tuleeko se tukemaan tämän uudistuksen läpivientiä, ja tulee arvioimaan asiaa ilmeisestikin uudelleen. Onko tällaista ollut sinä pitkänä aikana, arvoisa edustaja Pekkarinen, kun olette ollut eduskunnassa, koskaan teidän edessänne? Mitä mieltä olette siitä, että kaikki hallituspuolueet eivät näytä sitoutuneen pääministerin ilmoitukseen siitä, että perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset lainsäädäntöön tullaan tekemään? Siitähän tämä ongelma nyt tulee, että kaikki eivät selvästikään ole tähän sitoutuneet.

15.24 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Onhan tämä tietenkin eduskunnalle prosessina hyvin raskas, mutta täytyy sanoa, että vaikka turha työ, näin sanotaan, on ihmiselle pahin rangaistus, niin jollain tavalla tämä prosessi on ollut kyllä hyödyllinen, koska — niin kuin tänään täällä keskustelu on ilmentänyt — kokoomuksella ei näytä olevan selkeää kantaa enää. On tärkeää, että näistä asioista puhutaan myöskin julkisesti. Näyttää hyvin vahvasti siltä, että siniset ja keskusta tukevat tätä uudistusta, haluavat, että perustuslakivaliokunnan kannat, sitten kun sieltä tulee kannat, myöskin vaikuttavat siihen, millä tavalla tätä esitystä tullaan muokkaamaan.

Aivan niin kuin edustaja Heinäluoma, minäkin kysyisin täällä eturivissä istuvalta hyvin arvostetulta parlamentaarikolta, entiseltä ministeriltä, varapuhemies Pekkariselta: Mikä teidän näkökulmanne tähän tilanteeseen on tällä hetkellä? Onko tämä eduskunnan arvovalan mukaista, että ikään kuin julkisuuden kautta joudutaan onkimaan niitä tietoja, vai pitäisikö täällä puhua rehellisemmin toinen toisillensa ja etenkin teillä hallituksen sisällä?

15.26 Mauri Pekkarinen kesk: Arvoisa puhemies! Kuuntelen kiinnostuneena käytävää keskustelua mutta nyt minä joudun tässä kohdassa toteamaan, että varapuhemies ei — korostan: tässä kohdassa — ole poliittinen henkilö. Siitä syystä en tietystikään kommentoi yhtään mitään muuta kuin kiitän tästä keskustelusta, mitä tässä käydään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

15.26 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kyllä tätä vaatimattomuutta on nyt salissa oikein runsain mitoin liikkeellä. En kysynyt edustaja Pekkarisen arviota tästä sote-uudistuksesta, vaan kysyin teidän arviotanne siitä, onko teille tullut koskaan aikaisemmin eteen sellaista tilannetta teidän pitkän parlamentaarisen uranne aikana — joka alkoi kai jo 70-luvulla — jossa kesken hallituksen ison uudistushankkeen johtava hallituspuolue olisi ilmoittanut, että se ei enää seiso sen takana vaan arvioi, tukeeko se uudistusta. Onko tämmöistä koskaan aikaisemmin ollut? Rohkenen epäillä, että ei ole, että tilanne on ollut sellainen, että hallituspuolueet ovat sitoutuneet ohjelmaansa ja vieneet sitä eteenpäin. Kun pääministeriltä on tullut selkeä linjaus, että hän sanoo, että perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset tullaan tekemään ja uudistus viedään eteenpäin, niin sehän on selkeä kanta. Se on ymmärrettävä kanta, ja se vastaa tietysti sitä, mihin hallitus omassa työssään on sitoutunut. Mutta jos toinen hallituspuolue sanoo, että tilannetta arvioidaan, ja sitten puheenjohtaja hallituspuolueesta menee vielä niin pitkälle, että sanoo, että ei kokoomuksen eduskuntaryhmä tule tukemaan, jos sen tärkeinä pitämät tavoitteet eivät olekaan riittävällä tarkkuudella toteutumassa, niin sehän on ilmoitus, että tämä on hyllyvällä pohjalla.

Minusta olisi ihan kohtuullista — ja uskon, että Suomen parlamentarismi sen kestää — että edustaja Pekkarinen tämän historian muiston kertoo. Sehän on eri asia, ja ymmärrän, että hän ei halua tähän kiistakysymykseen ottaa kantaa, ja siinä pidättyväisyys voi hyvinkin olla paikallaan, mutta historiaa voi aina kertoa ilman, että siinä tulee kompromettoiduksi millään tavalla.

15.28 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Minulla ei ole lähellekään niin pitkä poliittinen ura täällä kuin on edustaja, varapuhemies Pekkarisella ja edustaja Zyskowiczilla, mutta 87 aloitin eli 31 vuotta sitten, ja kyllä täytyy sanoa, että sinä aikana en ole tällaista edustaja Heinäluoman peräänkuuluttamaa taikka kyselemää tilannetta tavannut. Siitä ihan en tiedä, mitä tapahtui viime vaalikauden lopulla, jolloin edustaja Heinäluoma oli puhemiehenä, kun hallituspuolueet äänestivät omia esityksiään vastaan ja vain edustaja Sasi puolusti hallituksen linjaa, onko se tapahtuma verrattavissa tähän. Mutta siis aivan historiallinen asia varmastikin tämä on — onko ainutkertainen, sitä on siis vaikea sanoa — se, että heitetään ilmaan tällainen pallo, että ”emme ole tähän sitoutuneet tosiasiasa vaan katsomme sitten”.

No, toisaalta meidän täytyy kunnioittaa eduskuntana perustuslakivaliokuntaa, antaa sille täysi työrauha, ja sitten kun se lausuntonsa antaa ja esittää siellä tiettyjä muutoksia — niitä nyt melko varmasti tulee näin isossa paketissa useampiakin — niin ne pitää toteuttaa, ei mitään muuta mahdollisuutta ole, tai todeta, että vaatimukset ovat niin kovia, että niitä ei joko teknisistä syistä, aikataulusyistä tai poliittisista syistä päästä toteuttamaan. Tämä tilanne on nyt edessä, mutta se nähdään ehkä viikon kuluessa, näinkö käy.

Itse kokonaisuuteen täytyy sanoa: Tässä edustaja Ville Vähämäki valtiovarainvaliokunnassa esitti hienon kolmion tämän uudistuksen osalta. Yhtenä tahona on hyvät palvelut, josta olemme kaikki tavoitteena yksimielisiä. Toinen on 3 miljardin kustannusten aleneman tavoite, joka on nyt sitten kirjoitettu tänne lainsäädäntöön budjettirajoittimella, ja se on hyvin ongelmallinen varmasti myös perustuslain kannalta, mutta en tulkitse sitä sen enempää. Kolmas taho on laaja valinnanvapaus, joka on kirjoitettu kokoomuksen vaatimuksesta tähän järjestelmään. On selvää, että nämä kaikki kolme, hyvät palvelut, isot säästöt ja laaja valinnanvapaus, eivät voi yhtä aikaa toteutua, ja ymmärrän, että puheenjohtaja, valtiovarainministeri Orpo otti tähän kantaa, että jos nämä kaikki eivät toteudu, niin kokoo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

mus harkitsee, mitä tekee. Nyt tietysti ollaan siinä tilanteessa, että tämä harkinnan aika alkaa olla, ja olisi tietysti eduskunnan työn kannalta mielenkiintoista, jos saataisiin se tulkinta nyt jo tänään eikä tehtäisi turhaa työtä.

15.31 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä arvelen, että tämä on aika ainutkertainen tilanne eduskunnassa vuosien varrella, koska harvoin täällä tehdään näin isoja uudistuksia kuin tässä nyt pöydällä on ja kesken uudistuksen koko retoriikka johtavalla puolueella, kokoomuksella, muuttuu. Siis Petteri Orpo antoi ehdot soten toteutumiselle: jos yhtälö ei toimi, meillä ei ole syytä tätä tukea. Tällainen otsikko tuli lauantaina. Tämähän on aivan toisenvireinen sanoma kuin se, mikä kokoomuksella tähän asti on ollut, mikä hallituksella on tähän asti ollut. Näin se nyt vain on. Eli minun tulkintani on se, että ei tilanne ole ollut koskaan ennen tämänkaltaisen, että elämme tässä ja nyt tilannetta, että me emme ollenkaan tiedä, mitä seuraavaksi tuleman pitää.

Kaiken kaikkiaan, puhemies, jos nyt Orpo sanoo, että jos eivät tavoitteet toteudu, niin ei ole syytä tukea — niinpä. Ja kuten täällä äsken todettiin, niin hyvin todennäköistä on, että ne kokoomuksen asettamat tavoitteet eivät toteudu eivätkä ylipäättään hallituksen hyvältä kuulostavat tavoitteet siitä, että samaan aikaan joku hieno valinnanvapaus tulisi ja kustannuksia säästyisi ja menojen kasvua hillittäisiin. Aika moni asiantuntijalausunto nyt vahvasti sanoo, että näin ei tule käymään. [Maria Guzenina: Enemmistö!] — Selkeä enemmistö, ei niitä puolustajia kovin montaa ole löytynyt. [Maria Guzenina: Yksi löytyy!] — Yksi löytyy, edustaja Guzenina on yhden löytänyt.

Mutta ihan oikeasti, puhemies, tässä mennään, ja tilanne on vakava. Siksikin, koska tätä päivää eletään nyt näissä merkeissä, että kokoomus näyttää irtisanoutuneen, olisi aika reilua, että tästä aika pian hallitus johtopäätöksensä tekisi ja myös informoisi eduskuntaa tästä asiasta.

15.33 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tämä salikeskustelu hyvin osoittaa, niin tässähän pelataan selvästi vain aikaa ja pallotellaan tämän asian kanssa ja tulkitaan toistemme sanoja. Voin kuvitella, että jos tämä keskustelu tuolla valiokunnissa on tämäntyulistä, niin ei ihme, että tämän asian käsittely on pitkittynyt ja päätöksenteko vaikeutunut.

Se, onko tässä asiantuntijakuulemisesta aina kysymys — jokainen voi siinä ainakin katsoa itseään peiliin, onko tämäntyypinen keskustelu edes tarkoituksenmukaista, jos me täällä nyt vuoron perään pyydämme puheenvuoroja, niin kuin tässä nyt itsekin sorrun siihen, että käytän puheenvuoron vain sen takia, että voin arvioida, onko tämä ajanpeluuta, pitkittämistä vai tällaista teatraalista hommaa, niin kuin ainakin itse tulkitSEN. Arvostan kokeneita politiikkoja. Täällä heitellään pallo ilmaan ja sitten katsotaan, otetaanko kiinni kuin jonglööri, ja tämäntyypistä.

Toivottavasti siellä valiokunnissa, niin perustuslakivaliokunnassa kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, käydään vähän pohdiskelevampaa ja syvällisempää keskustelua ja viedään asiaa eteenpäin, jotta tästä asiasta sitten päästään täällä salissa aikanaan päättämään ja viedään sitten asia eteenpäin. Ymmärrän, että kaikki täällä salissa sen kyllä haluavat ratkaista, mutta tapa, millä se ratkaistaan, nyt vielä pikkuisen on auki.

15.34 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Eihän täällä mitään palloa ole ilmaan heitetty, [Markku Rossi: Montakin!] vaan sen pallon heitti ilmaan kokoomuksen puheenjo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

taja, valtiovarainministeri Orpo, hallituksen varapääministeri, viime lauantaina. Hän sanoi, että kokoomuksen eduskuntaryhmä tulee sitten arvioimaan, voiko se tukea tätä esitystä, ja ilmoitti, että ei voi tukea, elleivät nämä ja nämä asiat ole tässä mukana. Siinä on se pallo heitetty ilmaan. Sen jälkeen on auki, onko tällä meidän keskustelullamme näistä lakiehdotuksista, jotka on soteen kytketty, enää mitään mieltä, koska tämä on kokoomuksen eduskuntaryhmän käsissä. Tähän olen perännyt täällä mielestäni aika oikeutetusti [Pia Viitanen: Aivan oikeutetusti, kyllä!] vastausta, mitä kokoomus tekee, tukeeko se tätä esitystä vai ei.

Nyt olemme kuulleet, että edustaja Zyskowicz on kokoomuksen puheenjohtajan kanssa samoilla linjoilla eli tämä asia on auki. Kokoomus ei enää tue tämän läpivientiä tavalla, jonka pääministeri on kertonut, vaan kokoomus arvioi tilannetta jossain vaiheessa. Emme tiedä, koska se tapahtuu, sitä ei ole kerrottu, mutta jossain vaiheessa arvioi tilannetta. Jos tällaisesta asiasta eduskunta ei saa keskustella eikä keskustele, niin mistä me sitten keskustelemme? Kaikkein tärkein uudistus, josta johtava hallituspuolue ilmoittaa, että se ei enää tue sen eteenpäinvientiä vaan arvioi tilannetta — [Keskustan ryhmästä: Ei johtava!] kyllä kai sellaisesta eduskunnan pitää keskustella. [Eduskunnasta: Mikäs on pääministeripuolue? — Välihuutoja] — Kyllä minä annan kokoomukselle erittäin korkean arvosanan ja pidän sitä johtavana hallituspuolueena. Nythän se tulee nähtäväksi, kuka tätä hallitusta johtaa: onko se Orpo vai onko se Sipilä.

15.36 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Minä pyysin tämän puheenvuoron juuri siksi, että minäkin haluan kyllä nyt todeta sen, että tämä on täysin oikeutettua keskustelua — täysin oikeutettua keskustelua. Kyseessä on nimittäin ihan oikeasti yksi koko Suomen historian suurimmista uudistuksista, johon liittyy poikkeuksellisen paljon riskejä, epävarmuutta. Asiantuntijat puhuvat kustannusten noususta, varoittavat eriarvoistumisesta, moni pelkää. Täällä käytti hyvän puheenvuoron muun muassa edustaja Karimäki, joka puhui siitä, että jos nyt otetaan tämä askel, niin sitten on aika vaikea ehkä tulla takaisin ja perua. Tässä on niin fundamentaalisia ja perustavaa laatua olevia kysymyksiä pöydällä, jos eduskunnalla ei ole mahdollisuutta tai ei pidetä asianmukaisena keskustella tästä asiasta tässä yhteydessä, kun meillä on vielä poliittisesti se outo tilanne, että valtiovarainministeri Orpo, johtavan hallituspuolueen valtiovarainministeri, kokoomuksen puheenjohtaja on antanut selkeästi vähintään rivien välistä viestin, että kokoomuksen sitoutuminen ei ole enää yksiselitteistä.

Jos miettii keskustelun sävyä kokoomuksen puolelta vielä muutama viikko takaperin, niin se oli aivan toisenmoinen, ja nyt ollaan sitten nähty nämä tiettyjen edustajien ilmoitukset siitä, että tätä uudistusta ei enää tueta. Puhutaan 101 edustajasta, joiden varassa hallitus on nyt, puhumattakaan siitä, että yksi puolue saattaa kokonaan jättää tukensa antamatta. Onhan tässä nyt muuttunut tilanne aivan kohtalokkaalla tavalla. Siksi on oikeastaan erinomaisen hyvä, että me käymme tätä keskustelua täällä tänään. Mutta se, mikä on harmi, on todellakin se, että hallitukselta kovin niukkoja vastauksia on tullut. Huomioin, että ministerikin lähti tuossa pois. Hän olisi voinut tietenkin ennen poistumistaan käyttää puheenvuoron siitä, mikä hallituksen näkökulma näihin viikonlopun tapahtumiin ja näihin yleisiin tunnelmiin nyt soten ympärillä on.

15.38 Markku Pakkanen kesk: Rouva puhemies! Minusta ministeri teki varmaan ihan oikean ratkaisun, koska käsittelyssähän on tämä hallituksen esitys kilpailulain muuttami-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

sesta ja me keskustelemme täällä sote-asioista ja siitä, mikä puolue on eniten mukana. Minä tulkitSEN näin, että ministerin siirtyminen ulos salista oli ihan oikein, koska me emme esittäneet hänelle asianmukaisia kysymyksiä, mihin hän olisi voinut käyttää sitten vastauksen. Me vaan puhumme täällä toisista asioista.

Täällä puhutaan siitä, mikä on johtava hallituspuolue. Itse ainakin keskustalaisena pidän täysin selvänä, että jos meiltä on pääministeri ja me olemme suurin eduskuntaryhmä, niin me olemme myös johtava hallituspuolue. Toki tästä voidaan eri mieltä olla, ja arvostan edustaja Heinäluoman näkemystä siitä, miten hän arvioi, mikä on johtava puolue, mutta oma näkemykseni on kyllä, että kyllä keskustapuolue on johtava hallituspuolue. Meillä on hyvin rivit suorana, ja näin johdetaan hallitusta.

15.39 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä keskustelu on relevanttia, ja kyllä ministeri olisi voinut ihan hyvin jäädä tänne keskustelemaan meidän kanssamme. Niin kuin täällä ovat useat todenneet — ja tässä ei ole siis hallitus—oppositio-rajaa — tämä maakunta-sote-uudistus on iso kokonaisuus, johon liittyy useampia erillisiä lakiesityksiä ja täydentäviä esityksiä, joten on täysin perusteltua, että me käsittelemme sitä täällä niin, että me näemme sen koko kokonaisuuden. Ei voi olla niin, että hallituspuolueiden edustajat pyrkivät rajoittamaan sitä keskustelua, jota täällä salissa käydään hyvin relevanteista näkökohdista, jotka liittyvät tähän kokonaisuuteen ja sitten siihen, millä tavalla tämä uudistus täällä eduskunnassa tulee etenemään — nyt kun tässä on nähtävillä aivan valtavasti erilaisia ongelmakohtia, jotka ovat julkisuudessa asiantuntijat esittäneet.

Itse perustuslakivaliokunnan jäsenenä en millään muotoa halua edes vihjata, minkälainen lausunto sieltä on tulossa, huolimatta siitä, että siitä näyttäisi olevan aika massiivinen vuoto. Kun julkisuudesta on lukenut, niin se on ollut hyvin valitettavaa, koska perustuslakivaliokunta tarvitsee sen oman aikansa ja sen pitää se oma työrauhansa saada, jotta sieltä tulisi aidosti sellainen lausunto, joka hyödyttäisi myöskin sosiaali- ja terveysvaliokuntaa, ja kävisi niin kuin pääministeri on todennut, että sitten ne huomiot, näkökohdat otetaan huomioon siinä vaiheessa, kun se laki on vihdoinkin täällä salissa. Sehän menee faktuaalisesti niin, että nyt perustuslakivaliokunta käsittelee asian, antaa oman lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja sen jälkeen se sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö tulee uudestaan perustuslakivaliokuntaan käsittelyyn. Tässä joudutaan monta kertaa vielä tämän asian parissa käyttämään aikaa täällä eduskunnassa.

Ja nyt se iso kysymys, mitä täällä edustaja Heinäluoma, edustaja Viitanen ja moni muu ovat esittäneet: tehdäänkö täällä turhaa työtä? Onko tässä käynyt niin, että hallituksen sisällä tiedetään jo enemmän kuin meillä on mahdollisuus tietää? Kun se lehmänkauppa, joka tehtiin, on nyt purkautumassa — ja tässä en viittaa perustuslakivaliokunnan näkemykseen, vaan muihin, jo valmiisiin lausuntoihin — niin mitä tapahtuu silloin? Demokratian kannalta tämä on se olennainen kysymys. Meillä on eduskunnassa paljon muitakin asioita, joita pitäisi pystyä käsittelemään, ja nyt valiokunnat tekevät työtään yliaikaan, iltaisin, maanantaisin, venyneinä tunteina, ja me emme tiedä, onko se työ hyödyllistä vai ei. Tästä nyt tässäkin keskustelussa on kysymys, kun kysytään, mitä hallituspuolueiden edustajat tietävät sellaista, mitä me emme täällä oppositiossa tiedä — ja tässä nyt katse kääntyy kokoomukseen.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2018 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.